

Mimarlar Arkeologlar Sanat Tarihçileri Restoratörler Ortak Platformu

Common Platform of Architects, Archaeologists, Art Historians, Conservator-Restorer

MASROP E-Dergi

Mimarlar Arkeologlar Sanat Tarihçileri Restoratörler Ortak Platformu E-Dergisi (MASROP E-Dergi)

Common Platform of Architects, Archaeologists, Art Historians, Conservator-Restorer E-Journal (MASROP E-Dergi)

Cilt 11 Sayı 16

Nisan 2017

MASROP E-Dergi

Mimarlar Arkeologlar Sanat Tarihçileri Restoratörler Ortak Platformu E-Dergisi
(MASROP E-Dergi)

-

Common Platform of Architects, Archaeologists, Art Historians, Conservator-Restorer E-Journal
(MASROP E-Dergi)

ISSN: 1307-4008

Bu dergi yılda 2 sayı (Nisan / Kasım) ve Türkçe olarak yayınlanır.

Cilt 11 Sayı 16
Nisan 2017

Oktay Ekinci anısına...

Mimarlar Arkeologlar Sanat Tarihçileri Restoratörler Ortak Platformu E-Dergisi
MASROP E-Dergi
Ulusal Hakemli bir E-Dergidir.
Common Platform of Architects, Archaeologists, Art Historians, Conservator-Restorer E-Journal
MASROP E-Dergi is a National Referenced Journal

Yayın Sahibi / Publication Owner
Uğur Alanyurt

Yayın Kurulu Başkanı / Editor
Doç. Dr. Daniş Baykan

Elektronik Sayfa ve Grafik Tasarım / Web and Graphic Design
Selda Öztürk; Selçuk Öztürk

Dergi Tasarım / Journal Design
Öğr. Gör. (M. A.) Ceren Baykan; Doç. Dr. Daniş Baykan

Adres / Address
Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü, Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı, I.
Bina, Kat 1, oda nu.: 106, Klasik Arkeoloji Laboratuvarı, Güllapoğlu Yerleşkesi,
22030, Merkez / Edirne

Telefon
0-284-235 95 27 Dâhili: 1202

Faks
0-284-235 95 22 (Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi)

E-posta / E-mail
masrop@masrop.org / masrop.e.dergi@gmail.com

İnternet Adresi / Web Address
<http://www.masrop.org>

ISSN: 1307-4008

Ön Kapak:
Kazı Buluntusu Ok Uçları Çalıştay kapak görseli: Nif Dağı Kazı Arşivinden düzenlenmiştir
(Tasarım: Ceren Baykan © 2017)

Arka Kapak:
MASROP E-Dergi'nin 2017 Ciltlerindeki Ok Ucu Çalıştay Makaleleri Hakemleri

Cilt 11 Sayı 16
Nisan 2017

Bu e-dergide yayınlanan makalelerin yayın hakkı saklıdır. MASROP E-Dergi'de yer alan makaleler tekil ve toplu şekilde dijital veya matbu olarak çoğaltılamaz. Yazılar ve görseller hiçbir şekilde ticari olarak kullanılamaz. Bilimsel yayınlarda kaynak gösterilerek alıntı halinde kısmi kullanımı mümkündür. Makalelerin görsellerinin bilimsel amaçlı kullanımı yazarının iznine bağlıdır. Makale görselleri kaynak gösterilmediği sürece yazarına aittir. Makalelerdeki yazın ve görsel içeriğin yasal sorumlusu yazarıdır.

© MASROP E-Dergi, 2017

MASROP E-Dergi Yayın Kurulu
Mimarlar Arkeologlar Sanat Tarihçileri Restoratörler Ortak Platformu E-Dergisi

Yayın Kurulu Başkanı / Editor

Doç. Dr. Daniş BAYKAN

Yayın Kurulu / Editorial Board

Prof. Dr. Demet Binan (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Ü.)

Prof. Dr. Belkıs Dinçol (İstanbul Ü. *emekli*)

Prof. Dr. Turan Efe (Bilecik Şeyh Edebali Ü. *emekli*)

Prof. Dr. Bekir Eskici (Gazi Ü.)

Prof. Dr. Zeynep Koçel Erdem (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Ü.)

Prof. Dr. Sevgi Lökçe (Atılım Ü.)

Prof. Dr. Mehmet Özdoğan (İstanbul Ü. *emekli*)

Prof. Dr. Mustafa Özer (Medeniyet Ü.)

Prof. Dr. M. Sacit Pekak (Hacettepe Ü.)

Prof. Dr. Ayla Sevim Erol (Ankara Ü.)

Prof. Dr. Nuran Şahin (Ege Ü. *emekli*)

Prof. Dr. Elif Tül Tulunay (İstanbul Ü. *emekli*)

Prof. Dr. Gülsün Umurtak (İstanbul Ü.)

Prof. Dr. Asnu Bilban Yalçın (İstanbul Ü.)

Doç. Dr. Sennur Akansel (Trakya Ü.)

Doç. Dr. Serdar Aybek (Celal Bayar Ü.)

Doç. Dr. Adnan Baysal (Trakya Ü.)

Doç. Dr. Sedef Çokay Kepçe (İstanbul Ü.)

Doç. Dr. Özgü Çömezoglu Uzbek (İstanbul Ü.)

Doç. Dr. Lale Doğer (Ege Ü.)

Doç. Dr. Dinçer Savaş Lenger (Akdeniz Ü.)

Doç. Dr. Hamdi Şahin (İstanbul Ü.)

Doç. Dr. Ahmet Yaraş (Trakya Ü.)

Doç. Dr. Gülgün Yılmaz (Trakya Ü.)

Dr. Çiler Altınbilek Algül (İstanbul Ü.)

Dr. Emma Louise Baysal (Trakya Ü.)

Dr. Fatma Banu Çakan (İstanbul Ü.)

Dr. Baki Demirtaş (Trakya Ü.)

Dr. Kenan Eren (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Ü.)

Dr. Melda Ermiş (İstanbul Ü.)

Dr. Aliye Erol Özdizbay (İstanbul Ü.)

Dr. İlkan Hasdağlı (Trakya Ü.)

Dr. Ergün Karaca (Trakya Ü.)

Dr. Burcu Kırmızı (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Ü.)

Dr. Murat Özgen (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Ü.)

Dr. Aşkın Özdizbay (İstanbul Ü.)

Dr. Hüseyin Sami Öztürk (Marmara Ü.)

Dr. Müjde Peker (İstanbul Ü.)

Dr. Hasan Peker (İstanbul Ü.)

Dr. Deniz Sarı (Bilecik Şeyh Edebali Ü.)

Dr. Işık Şahin (Trakya Ü.)

Dr. Aksel Tibet (İFEA İstanbul)

Dr. Ayça Tiryaki (İstanbul Ü.)

Dr. Murat Türkteki (Bilecik Şeyh Edebali Ü.)

Dr. Fuat Yılmaz (Trakya Ü.)

Dr. Davut Yiğitpaşa (Ondokuz Mayıs Ü.)

Dr. Aslihan Yurtsever Beyazıt (İstanbul Ü.)

Dr. Melike Zeren Hasdağlı (Uşak Ü.)

MASROP E-Dergi Kapsam ve İlkeler

Dergi konu olarak, antropoloji, arkeoloji, arkeometri, epigrafi, filoloji, sanat tarihi, koruma / onarım, mimarlık tarihi, müzecilik gibi sosyal bilimler alanlarındaki ana konular ile bunlarla ilgili, ilişkili veya yardımcı konular hakkında yorum, yaklaşım ve kuramları kapsar. Dönem sınırlaması olmaksızın öncelikli olarak Anadolu coğrafyası kapsamındaki ve Anadolu ile ilişkili olduğu sürece coğrafi bir alan sınırlaması olmaksızın bahsedilen konulardaki yazılar dergi kapsamındadır. MASROP E-Dergi, kapsamına uygun olarak bilimsel yenilik getiren, özgün araştırma ve yorum makalelerini ve kitap eleştirilerini içeren bir dergidir. Kazı ve yüzey araştırmaları, restorasyon raporları, müze faaliyet listeleri, envanter çalışmaları gibi olağan yıllık raporlar ve taşınır / taşınmaz envanteri gibi dökümler de dahil yeni yorum ve açılım getirmeyen, yalnızca malzeme tanıtımı içeren, ön rapor niteliğindeki yazılar dergi kapsamında değildir. Mimarlar Arkeologlar Sanat Tarihçileri Restoratörler Ortak Platformu MASROP E-Dergi, yılda iki sayı olarak sanal ortamda yayınlanan ulusal hakemli bir e-dergidir. Derginin yayın içerik, kapsam ve düzeni ile ilgili kararlar yayın kurulu üyelerinden gelen teklifler doğrultusunda yayın kurulu başkanı tarafından alınır.

**Paleoantropoloji, Fizikiantropoloji, Prehistorya, Protohistorya, Önasya Arkeolojisi, Klasik Arkeoloji, Eskiçağ Tarihi, Hititoloji, Sümeroloji, Latin Dili ve Edebiyatı, Yunan Dili ve Edebiyatı, Arkeometalüjri, Arkeozooloji, Arkeobotanik, Bizans Sanatı, Osmanlı Sanatı, Nüvizmatik... gibi*

MASROP E-Dergi Hakem Değerlendirme Sistemi ve Süreci

Gönderilen yazılar mümkün olduğunca alanına ve dalına uygun hakem(ler) tarafından değerlendirilir ve hakem formu düzenlenir. Yazının özelliğine göre en az iki hakem görüşü istenir; iki raporda karşıt görüşlerin olması durumunda digger bir hakem görüşüne de başvurulabilir. Hakemler yazılar için “olduğu gibi basılabilir”, “belirtilen değişiklikler sonrası basılabilir” ve “basılamaz” şeklindeki tercihlerden birini kullanır. Hakem görüşleri doğrultusunda yayın kurulu tarafından basılabilir kararı verilen yazılar, yazı düzeni, yazım kuralları, kaynakça, görsel malzeme ile yazının ilişkilendirilmesi gibi konular da dâhil olmak üzere gözden geçirilip, yazardan talep edilebilecek değişiklik, düzeltme ve ilaveler yazara bildirilerek yeterli süre tanınır.

Makale Gönderi: Yayınlanması istenen yazılar için teslim edilmesi gerekenler:

1- Sadece metinden oluşan Word dosya 2-Görselleri de içeren yazar dizgi tercihini gösteren, görsel altlarında isimleri ve alındıkları yerler yazan dizili Word kopya 3- Çözünürlüğü en az 300 pixel/inch olan JPEG veya TIF formatında metin kullanım sırasına uygun olarak numaralandırılmış görseller 4-Kaynakça ve varsa Kısaltmalar, Elektronik Kaynakça 5-Görsellerin numaralarını, isimlerini ve alıntı yerlerini gösteren liste 6-Elektronik sayfamızda bulunan makale gönderim dilekçesi. Belirtilenler eksiksiz şekilde yazar isteğine bağlı olarak istenirse aşağıdaki adrese, yazar tarafından imzalı birer çıktıları ve dijital CD/DVD kaydı şeklinde veya aşağıdaki e-postaya aynı içerikle yazar e-postasından ulaştırılabilir.

Adres: MASROP E-Dergi, Trakya Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı, I. Bina, Kat 1, Oda Nu.: 106, Klasik Arkeoloji Laboratuvarı, Güllapoğlu Yerleşkesi, 22030, Merkez / Edirne

E-Posta: masrop@masrop.org / masrop.e.dergi@gmail.com

Telif: Yayınlanan makalelerin yayın hakkı MASROP E-Dergi'ye aittir. Ticari olmayan ve ücretsiz erişime açık e-dergimizde yayınlanan makalelerin yazarlarından, kişisel akademik sayfalarında (örnek: academia.edu, researchgate.net, üniversite kişisel sayfa vs.) yayımlandığı tarihten itibaren derginin sitesindeki kişisel makalenin uzantısıyla paylaşılması beklenmektedir. Dergi erişimi, alan değişikliği gibi teknik bir problem yaşanmadığı sürece paylaşımların dergi üzerinden yapılması en doğrusudur. Fakat derginin uzantıları ulaşılmaz duruma gelirse dergi Yayın Kurulu'nu haberdar ederek pdf dosyayı yayın tarihinden 12 ay sonra paylaşılabilir.

MASROP E-Dergi Makale Yazım Kuralları (*Instructions for Authors*)

Mimarlar Arkeologlar Sanat Tarihçileri Restoratörler Ortak Platformu MASROP E-Dergi, yılda iki sayı olarak sanal ortamda yayınlanan ulusal hakemli bir e-dergidir. Derginin yayın içerik, kapsam ve düzeni ile ilgili kararlar yayın kurulu üyelerinden gelen teklifler doğrultusunda yayın kurulu başkanı tarafından alınır. Yazarlar ulusal ve uluslararası geçerlilikteki genel etik kurallara ve yazı ve görsellerde araştırma ve yayın etiğine uymalıdır.

Dil ve Düzen: Makalelerin dergimizde yayımlanabilmesi için daha önce başka bir yerde yayımlanmamış veya yayımlanmak üzere kabul edilmemiş olması gerekir. Yazarlar dergiye gönderdikleri makalenin özgün olduğunu, başka bir dilde dahi olsa makalenin daha önce yayımlanmadığını ya da yayımlanmak üzere bir başka dergiye gönderilmemiş olduğunu taahhüt etmiş olurlar. Bilimsel bir toplantıda sunulmuş ve yayımlanmamış bildiriler, bu durum belirtilmek şartı ile dergimizde yayımlanmak üzere kabul edilebilir. Yayınlanmak üzere verilen makale eğer yazarın bir tezinden (lisans, yüksek lisans veya doktora) üretilmişse bunun başlığa veya ilk paragraf cümlelerinden birine konulacak dipnot ile açıklanması gerekmektedir. Yazı içeriklerinin ve görsellerin bilimsel / etik sorumluluğu yazara aittir. Bunun yanı sıra yazılar *Turnitin* ve benzeri programlarda da taranarak control edilecektir. Dergiye yazı gönderen bir yazar makalelerin yayınlanmama hakkının editör, hakem ve bilim kurulu üyelerinde saklı olduğunu ve onlardan gelecek değişiklik, düzeltme ve ilaveleri yapmayı taahhüt etmiş sayılır. Yayın dili Türkçedir. Ancak Türkçe geniş özet sunulması halinde yabancı dilde makaleler de yayınlanabilir. Her araştırma makale için verilmesi gerekli İngilizce ve Türkçe özetler 150 kelime ile sınırlandırılmalı, makale başlığı ve beş anahtar kelime (Türkçe ve İngilizce olarak) ile verilmelidir. Türkçe ve İngilizce özet ve anahtar kelimeler sadece araştırma makaleleri için geçerli olup kitap tanıtımlarını kapsamamaktadır. Dergimizin basılı ortamla yayınlanmaması ve sadece dijital olması nedeniyle bir sayfa sınırlaması olmayıp makul ölçülerde olduğu sürece ve görseller 20 adedi aşmadığı sürece makaleler değerlendirilebilmektedir. Makale başlığının alt satırında yazar adı yanına “*” konularak dipnotta, unvan, çalıştığı kurum, kurum ve e-posta adresi belirtilmelidir. Yazı karakteri, Times New Roman olmalı ve tek satır aralığı kullanılmalıdır. Başlık 14 punto/koyu (bold), ara başlıklar 12 punto/koyu (bold), ana metin 12 punto, dipnotlar 10 punto olmalıdır. Başlık kelimelerinin sadece ilk harfleri büyük olmalıdır. Metinde alt çizgi kullanılmamalıdır. Kullanılan terimlerde Türkçe veya Türkçeleştirilmiş olması tercih edilmelidir (örnek: seramik / keramik yerine pişmiş toprak kap). Metin içinde geçen yabancı sözcük ve terimler, örneğin ‘*in situ*’ italik olarak yazılmalıdır. Dönemsel adlar (Antik Çağ, Eskiçağ, Roma İmparatorluk Dönemi, Tunç Çağı, Selçuklu Dönemi, Geç Antik Çağ); bölge adları (örnek: Doğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu, Orta Asya); yer, coğrafya ve kurum adları (örnek: Asya, Karadeniz Bölgesi, Atatürk Bulvarı, Meriç Nehri, Trakya Üniversitesi); üslup adları (örnek: Gotik mimarlık, Dor düzeni) ilk harfleri büyük yazılmalıdır.

Görseller: Görsellerin (fotoğraf, çizim, çizelge vs.) alt yazıları ve varsa alıntı yerleri ayrıca bir sayfada liste halinde belirtilmelidir. Görseller yazarın tercihinin göre yazı içerisinde ya da yazının ardından levha halinde olabilir, ancak yazar tarafından seçilen görsel dizgisi makale içinde tutarlılık göstermelidir. Görsellerin yazarın tercihinin görülmesi açısından metin içerisinde dizili olarak ve görselsiz sade metin ile birlikte başka bir program belgesine (Microsoft Word vb.) gömülü olmaksızın çözünürlüğü en az 300 pixel/inch olan JPEG veya TIF formatında olmalıdır. Görsel olarak kullanılan harita, plan, fotoğraf ve çizimlerin sınıflandırma ayrımı gözetmeksizin hepsinin “**resim**” olarak belirtilmesi gereklidir. Yazı genelinde birden çok tablo kullanımı söz konusuysa bu durumda tablolar ayrıca numaralandırılabilir.

Kısaltmalar: Metin içerisinde kullanılan atıf kısaltmaları, ulusal (TDK) ve uluslararası standartlar (cm, m, mm, g gibi) haricinde; özellikle kişiden kişiye değişen Numara, yüzyıl, bakınız gibi kelimelerin açık kullanılması karışıklıkları önleyecektir. Metin içinde Milattan Önce, Milattan Sonra gibi çok alışılmış gelmiş kısaltmalar dışında (örnek: İsa’dan/Milattan Önce için M.Ö.; İsa’dan/Milattan Sonra için M.S.) kısaltma kullanılmadan açık yazılmalıdır. Metinde sık geçen (on kez ve üzerinde) adlandırmalar, ilkinde açık yazılıp yanında kısaltması parantez

içinde belirtildikten sonra metnin devamında kısaltma olarak kullanılmaya devam edilebilir; örneğin Türk Dil Kurumu (TDK). Dönem adlandırmalarının da kısaltılmaması uygundur.

Atıflar, Kaynaklar ve Kaynakça:MASROP E-Dergi sanal ortamda yayınlandığından bibliyografik referanslar metin içerisinde APA sisteminde olmalıdır (Yazar Soyadı Tarih: sayfa/levha) (Özdoğan 2015: 473, resim 7).

Buna karşın metin akışının bozulacağı durumlarda (örneğin çok sayıda yayına gönderme yapılacağı zaman veya kaynakların tartışılması ve yorumlanması gibi durumlarda) ve ek bilgi veya tanım aktarımlarında dipnot sistemi kullanılmalıdır. Çift soyadına sahip yazarların kendi kullandığı sırayla her ikisinde aralarında hiçbir işaretleme olmadan kullanılmalıdır.

-Yazar, Editör veya çeviren sayısı iki ise soyadlar arasında boşluk verilmeden kısa çizgi (-) kullanılır. Atıflar için: (Yaraş-Baykan 2005: 51-62)

Yaraş-Baykan 2005: Yaraş, A. - Baykan, D., “2003 Yılı Allianoi Kazısı”, 26. Kazı Sonuçları Toplantısı II, Ankara, 2005, 51-62.

-Yazar, Editör veya çeviren sayısı ikiden çok ise ilk soyadı sonrasında (ve diğerleri kısaltması) “vd.” gelir. (ilk yazar ile vd. arasına “,” veya “-“ konmaz): Atıflar için: (Yaraş vd. 2008: 71-84)

Yaraş vd. 2008: Yaraş, A., Baykan, D., Karaca, E., “2006 Allianoi Kazısı”, 29. Kazı Sonuçları Toplantısı II, Ankara, 2008, 71-84.

Kaynakça Antik Kaynaklar, Modern Kaynaklar, Elektronik Kaynaklar olarak ayrı ayrı sınıflandırılmalıdır.

ANTİK KAYNAKLAR: Antik kaynak kısaltmaları için “Der Kleine Pauly, Lexikon der Antike 1, Deutscher Taschenbuch, Münih, 1979, XXI-XXVI” listesi, kabul edilen uluslararası standarttır.

Araştırma metninde kısaltmalar kullanılmalı (Strab.VII.48) ve açık halleri kaynakçada verilmelidir.

Strab. Strabon, Geographiká

Geographika Anadolu Kitap XII-XIII-XIV Kitaplar Antik Anadolu Coğrafyası, Çev. A. Pekman, İstanbul, 1987.

Geographika (The Geography of Strabon), Çev. H. L. Jones, Londra, 1957.

MODERN KAYNAKLAR yazar soyadına göre alfabetik ve başlarında parantez içinde atıfta kullanılan kısaltmalardan sonra açık şekilde verilir. Aynı yazarın birden fazla eseri kaynak olarak kullanılmışsa basım tarihine göre eskiden yeniye doğru dizilmelidir. Aynı yazarın aynı yıldan birden çok yayını varsa basım yılı yanına “a,b,c” harf ilaveleriyle ayrıt edilmesi sağlanır:

Fazlıoğlu 2009a: 463-477 ve Fazlıoğlu 2009b: 325-340

Fazlıoğlu 2009a: Fazlıoğlu, İ., “Damlıboğaz Finds: Inland Carian Archaic Pottery and Related Regions”, *Die Karer und die Anderen*, Ed. F. Rumscheid, Bonn, 2009, 463-477.

Fazlıoğlu 2009b: Fazlıoğlu, İ., “Erken Çocuklukta Müze ve Eğitim”, *Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitim*, Ed. Y. Fazlıoğlu, İstanbul, 2009, 325-340.

Monografi Kitap: Yazar Soyadı, Yazar Adı, *Kitap Adı*, (varsa ait olduğu seri), Basım Yeri, Tarihi.

Baykan 2012: Baykan, D., *Allianoi Tıp Aletleri / Surgical Instruments From Allianoi*, Studia ad Orientem Antiquum (SOA) 2, İstanbul, 2012.

Kitapta Bölüm: (kongre, bildiri, sempozyum ve çalıştay kitapları dahil)

Yazar Soyadı, Yazar Adı, *Kitap Adı*, Editör, Basım Yeri, Tarihi, sayfalar.

Fazlıoğlu 2009a: Fazlıoğlu, İ., “Damlıboğaz Finds: Inland Carian Archaic Pottery and Related Regions”, *Die Karer und die Anderen*, Ed. F. Rumscheid, Bonn, 2009, 463-477.

Sürelî Yayınlar: Sürelî yayınların adlarının kısaltılmadan yazılması tercih edilir. Mutlaka kısaltma kullanılmak isteniyorsa aşağıdaki uzantıdan ulaşılabilecek Alman Arkeoloji listesine uyulması beklenir.

https://www.dainst.org/documents/10180/70593/02_Abbreviations+for+Journals_quer.pdf/a82958d5-e5e9-4696-8e1b-c53b5954f52a

Yazar Soyadı, Yazar Adı, “Makale Adı”, *Sürekli Yayın Adı Sayısı*, Tarihi, Sayfa/Levha.

Tulunay 1998: Tulunay, Elif Tül, “Pelops statt Apollon? Ein neuer Deutungsvorschlag für die mittlere Figur im Westgiebel des Zeustempels in Olympia”, *Istanbul Mitteilungen* 48, 1998, 453-460.

Armağan Kitabı: Yazar Soyadı, Yazar Adı, “Makale Adı”, *Armağan Kitabı Adı*, Editörü, Basım Yeri, Tarihi, Sayfa/Levha.

Özdoğan 2015: Özdoğan, Mehmet, “Höyük - Höyükleşme ve Höyükleri Tanımak”, *Mustafa Büyükkolancı'ya Armağan*, Ed. C. Şimşek vd., İstanbul, 2015, 471-484.

Ansiklopedi Maddesi: Yazar Soyadı, Yazar Adı, “Madde adı”, *Ansiklopedi adı*, Cildi, Tarihi, Basım yeri, Basım tarihi, sayfalar.

Tulunay 1997: Tulunay, E. T., “Hermogenes”, *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi*, Cilt 2, İstanbul, 1997, 778-779.

ELEKTRONİK KAYNAKLAR:

Basılısı olan veya basılıyor gibi dizgiye sahip olan E-Dergi makaleleri

Yazar Soyadı, Yazar Adı, “Makale Adı”, *E-Dergi Adı ve Sayısı*, Sayfa/Levha.

Efe 2012: Efe, T., “(Sunu/Önsöz) Küllüoba Kazıları ve Batı Anadolu Tunç Çağları Üzerine Yapılan Araştırmalar”, *MASROP E- Dergi Sayı 7*, 2012, iii-vii.

Diğer elektronik kaynak gösterimleri: Uzantıların genellikle çok uzun dizgilerden oluşması nedeniyle okuyucunun rahatlığı da düşünülerek APA sisteminde: metin içerisinde kullanım sırasına göre “(uzantı 1)”, “(uzantı 2)” şeklinde belirtilmelidir. Modern Kaynaklar’dan sonra “Elektronik Kaynaklar” başlığı altında öncelikle Basılısı olan veya basılıyor gibi dizgiye sahip olan E-Dergi makaleleri alfabetik olarak verildikten sonra uzantılar da metin içi sıra numarasıyla ard arda dizilmelidir.

Uzantı 1: <https://en.wikipedia.org/wiki/Allianoi>

MASROP E-Dergi

Mimarlar Arkeologlar Sanat Tarihçileri Restoratörler Ortak Platformu E-Dergisi

Cilt 11 Sayı 16 2017

Nisan 2017

Hakemleri

Prof. Dr. Elif Tül Tulunay (*İstanbul Ü. emekli*)

Doç. Dr. Daniş Baykan (*Trakya Ü.*)

Doç. Dr. Gülgün Yılmaz (*Trakya Ü.*)

Dr. Melda Ermiş (*İstanbul Ü.*)

Dr. Müjde Peker (*İstanbul Ü.*)

Öğr. Gör. Ceren Baykan (*Trakya Ü.*)

İçindekiler

MASROP E-Dergi Yayın Kurulu	v
MASROP E-Dergi Kapsam ve İlkele ile Hakem Değerlendirme Sistemi ve Süreci	vi
MASROP E-Dergi Makale Yazım Kuralları	vii
MASROP E-Dergi'nin Bu Sayısının Hakemleri	x
İçindekiler	xi
Editörden	1
2007-2012 Arasında Yayımlanmış MASROP E-Dergi Makaleleri	3
Ok Uçları Çalıştayı Hakkında (Prof. Dr. Elif Tül Tulunay)	4
Kazı Buluntusu Ok Uçları Çalıştayı Sonuç Bildirgesi	5
Aygör, E., "Konya Gevale Kalesi Kazılarında Bulunan Ok Uçlarının Değerlendirilmesi", MASROP E-Dergi Cilt 11 Sayı 16, 2017 Evaluation of Arrowheads Uncovered in Konya Gevale Castle Excavations	7-24
Oktay Çerezci, J. Ö., "Göktürk Devri Ok Uçları", MASROP E-Dergi Cilt 11 Sayı 16, 2017 Arrowheads of Gokturk Period	25-44
Novruzlu, A. "Kafkasya'da Bulunmuş Bronz Çağı Ok Uçları ve Yakın Doğu'daki Paralelleri", MASROP E-Dergi Cilt 11 Sayı 16, 2017 Caucasian Arrowheads and Their Near Eastern Parallels in the Bronze Age	45-56
Atik, N. "Heraion Teikhos Kazılarında Bulunan Ok Uçları", MASROP E-Dergi Cilt 11 Sayı 16, 2017 Arrowheads Found During Excavations in Heraion Teikhos	57-76

MASROP E-Dergi'nin 2017 Ciltlerindeki Ok Ucu Çalıştayı Makaleleri

Editörden

2007 yılında başlayarak ve 2013 yılına kadar yayınlanan e-dergimiz (MASROP E-Dergi), editörümüz ve aynı zamanda Mimarlar Odası eski genel başkanı Sayın Oktay Ekinci'nin 15 Ekim 2013'te vefatıyla yayınına ara vermek zorunda kalmıştı. 2007-2013 arasında e-dergimiz ULAKBİM gibi ulusal ve EBSCO gibi uluslararası veri tabanlarında taranmaktaydı. Verilen ara nedeniyle kayıtlı olduğumuz tarama veri tabanlarına kaydımız yinelenmekte ve yenilerine başvurularımız gerçekleşmektedir. 2016 yılında yeniden hayata geçirdiğimiz e-dergimizin adresi www.masrop.org olarak güncellenmiştir. İsmi ve ISSN numarası aynıdır. Yayın Kurulu yenilenerek genişletilmiştir. Yayın Kurulu'nun mümkün olduğunca her sayıda biraz daha genişleyeceği ümidindeyiz. Dergimiz içerik olarak, Antropoloji, Arkeoloji, Arkeometri, Epigrafi, Filoloji, Sanat Tarihi, Koruma / Onarım, Mimarlık Tarihi, Müzecilik, Paleoantropoloji, Fizikiantropoloji, Prehistorya, Protohistorya, Önasya Arkeolojisi, Klasik Arkeoloji, Eskiçağ Tarihi, Hititoloji, Sümeroloji, Latin Dili ve Edebiyatı, Yunan Dili ve Edebiyatı, Arkeometalürji, Arkeozooloji, Arkeobotanik, Bizans Sanatı, Osmanlı Sanatı, Nümizmatik gibi sosyal bilimler alanlarındaki ana konular ile bunlarla ilgili, ilişkili veya yardımcı konuları ve bunlara dair yorum, yaklaşım ve kuramları kapsamaktadır. Dönem sınırlaması olmaksızın öncelikli olarak Anadolu coğrafyası kapsamındaki ve Anadolu ile ilişkili olduğu sürece coğrafi bir alan sınırlaması da olmaksızın bahsedilen konulardaki yazılar dergi kapsamındadır. MASROP E-Dergi, kapsamına uygun olarak bilimsel yenilik getiren, özgün araştırma ve yorum makaleleri ile kitap eleştirilerini içerecek bir dergidir. İlk oluşum sürecinden beri görev aldığım MASROP E-Dergi'de ilk yazılarımdan birinin yayınlanmasının 10 yıl ardından bugün editör olarak göreve devam ediyor olmaktan mutluluk duyduğumu burada belirtmek istiyorum. Derginin kuruluş aşamasında bir avuç genç akademisyen adayına destekleriyle kol kanat geren başta Prof. Dr. Elif Tül Tulunay olmak üzere tüm destekçi üyelerimize saygılarımı ve teşekkürlerimi sunarken, aynı desteği gördüğümüz merhum Oktay Ekinci'nin hatırası önünde saygıyla eğiliyorum.

Oktay Ekinci, Balıkesir'de 1952'de doğmuş; Mimar Sinan Üniversitesi Yüksek Mimarlık Bölümü'nü bitirmiştir. Mimarlar Odası'nın çeşitli kademelerinde yönetici, Mimar Sinan Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'nde öğretim görevlisi, Kars Ardahan İğdır Siyasal Birikim Gazetesi'nde ve Cumhuriyet Gazetesi'nde köşe yazarı olarak görev almıştır. Yaşamı süresince yazmış olduğu onun üzerinde kitap ve yazılarıyla, 1995 Türkiye Gazeteciler Cemiyeti başarı ödülü; 1996 yılı Abdi İpekçi Barış ve Dostluk Ödülü; 2001 yılında ICCROM örnek yazar Onur Ödülü; 2002 Avrupa-İstanbul yayın gurubu İstanbul - Kent Ödülü ve 2002 Türk Sanat Kurumu

Sanat Onur Ödülü gibi ödülleri almıştır. Türk mimarlık tarihine adını yazdırmış, Mimarlar Odası eski genel başkanlığı ve dergimizin kuruluşundan vefat ettiği 15 Ekim 2013'e kadar editörlüğünü üstlenen Oktay Ekinci'ye hayatlarımıza bıraktığı izler nedeniyle müteşekkirimiz. Dergimizin Oktay Ekinci'nin vefatından sonra 2017'de çıkarttığımız ve geriye dönük eksik tüm sayılarımızı O'nun anısına armağan etmenin doğru olacağını düşündük.

Dergimizin geriye dönük eksikleri için 2017'de yayınlanan sayılarımıza T.C. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü Klâsik Arkeoloji Ana Bilim Dalı ve Nif Dağı Araştırma ve Kazı Projesi İzmir İli Nif Dağı Kazısı Başkanlığı girişim ve ev sahipliğinde 13-14 Aralık 2016 tarihinde İstanbul'da düzenlenen *Kazı Buluntusu Ok Uçları Çalıştayı* (İlk Örneklerden Orta Çağ sonuna kadar / Malzeme, Teknik, Biçim ve Tarihlendirme) temel oluşturmuştur. Başta çalıştay fikrini ortaya atarak gerçekleşmesi için emek sarf eden Prof. Dr. Elif Tül Tulunay'a; Çalıştay Düzenleme Kurulu'na; "Kazı Buluntusu Ok Uçları Çalıştayı"na katılarak bildirimlerini sunan, yayınlanması için MASROP E-Dergi'ye gönderen ve sunulan bildirimler haricinde ok uçlarıyla ilişkili yazılarını bizimle paylaşan tüm yazarlarımıza; Dergi Yayın Kurulu'na ve bu sayının yükünü üstlenen Hakemlerimize teşekkürlerimi sunuyorum. 2017'den sonraki yayın hayatına sanal ortamda yılda iki sayı yayınlanacak ulusal hakemli MASROP E-Dergi'nin Sizlerin yayınları ve desteklerinizle aksamadan devam edeceği beklentilerim ve sağlıklı, başarılı yarınlar dilekelerimle... Saygılarımla...

MASROP E-Dergi Yayın Kurulu Adına
Doç. Dr. Daniş Baykan

**Sayın Oktay Ekinci'nin Yayın Kurulu Başkanlığında
2007-2012 Arasında Yayımlanmış MASROP E-Dergi Makaleleri**

- Alanyurt 2009: Alanyurt, Uğur, “Türkiye’de Koruma ve Onarım Üzerine Analiz”, *MASROP E-Dergi Sayı 4*, 2009, 29-55.
- Azizov 2008: Azizov, Anar, “Türk Konut Mimarisi İle Anıtsal Mimari Arasındaki Tasarım İlişkileri”, *MASROP E-Dergi Sayı 3*, 2008, 1-18.
- Baykan 2007: Baykan, Daniş, “Andron ve Symposion Olgusunun Sosyo-Kültürel Nedenleri, Sosyal Yaşama Yansımaları ve İşleyişi”, *MASROP E-Dergi Sayı 1*, 2007, 1-6.
- Efe 2012: Efe, Turan, “(Sunu/Önsöz) Küllüoba Kazıları ve Batı Anadolu Tunç Çağları Üzerine Yapılan Araştırmalar”, *MASROP E-Dergi Cilt 6 Sayı 7*, 2012, iii-vii.
- Fidan 2012: Fidan, Erkan, “Küllüoba İlk Tunç Mimarisi”, *MASROP E-Dergi Cilt 6 Sayı 7*, 2012, 1- 44.
- Genç 2010: Genç, Uğur, “Müzelerde Bütüncül Yaklaşım Denemesi: Aynı Bütünün Parçalarını Sergileyen Müzeler İçin Bir Uygulama Örneği”, *MASROP E-Dergi Sayı 5*, 2010, 1-14.
- Gündem 2012: Gündem, Can Yümni, “The Subsistence Economy in Inland Northwestern Anatolia During the Chalcolithic and Early Bronze Age”, *MASROP E-Dergi, Cilt 6 Sayı 7*, 2012, 250-300.
- Karaca 2007: Karaca, Ergün, “Aleksandreia Troas’da Opus Reticulatum Tekniği”, *MASROP E-Dergi Sayı 2*, 2007, 1-10.
- Omar 2011: Omar, Ali Taha, “The Elimination Of The Rising Damp From The Walls In Old Buildings”, *MASROP E-Dergi Sayı 6*, 2011, 1-25.
- Sarı 2012: Sarı, Deniz, “İlk Tunç Çağı ve Orta Tunç Çağı’nda Batı Anadolu’nun Kültürel ve Siyasi Gelişimi”, *MASROP E-Dergi Cilt 6 Sayı 7*, 2012, 112-249.
- Türkteki 2012: Türkteki, Murat, “Batı ve Orta Anadolu’da Çark Yapımı Çanak Çömleğin Ortaya Çıkışı ve Yayılımı”, *MASROP E-Dergi Cilt 6 Sayı 7*, 2012, 45-111.
- Ünan 2009: Ünan, Serdar, “Samsun-Dondortepe (Hacı İsmail) Tümülüsü”, *MASROP E-Dergi Sayı 4*, 2009, 1-28.
- Yavuz 2009: Yavuz, Alper Yener, “Zooarkeoloji ve Arkeolojik Araştırmalarda Önemi”, *MASROP E-Dergi Sayı 4*, 2009, 64-70.
- Yeşilova 2009: Yeşilova, Hande, “Alliano Antik Ilıcası’nda Üretilen Erken Bizans Dönemi Günlük Kullanım Kapları”, *MASROP E-Dergi Sayı 4*, 2009, 56-63.

OK UÇLARI ÇALIŞTAYI

Kazı Buluntusu Ok Uçları

(İlk Örneklerden Orta Çağ sonuna kadar / Malzeme, Teknik, Biçim ve Tarihlendirme)

Bilim ve Düzenleme Kurulu:

Prof. Dr. Elif Tül Tulunay

Doç. Dr. Daniş Baykan

Yrd. Doç. Dr. Müjde Peker

Öğr. Gör. (M.A.) Ceren Baykan

“Ok Uçları Çalıştayı” düzenleme gerekliliğine, “İstanbul Üniversitesi Nif Dağı Araştırma ve Kazı Projesi” kapsamında 2006 yılından bu yana Bakanlar Kurulu Kararı’yla başkanlığında yürütülen “İzmir İli Nif Dağı Kazısı”nda ilk günden beri bulduğumuz farklı tip ve boyuttaki ok uçları başlıca etmen olmuştur. Gün ışığına çıkan, birkaçı bronz, çoğu demir malzemeden yapılmış yüzlerce örnek, buluntu kontektlerine göre belirli dönemlere tarihlendirilmektedir. Özellikle Karamattepe kazı alanımızda ele geçen ok uçlarının üretimine ilişkin veriler, bazı bilinenlere yeni bakış açıları kazandırması yanı sıra, Batı Anadolu tarihinde birçok bilinmeze de ışık tutmaktadır.

İmalatından kullanımına ve biçiminden tarihinin belirlenmesine kadar birçok soruyu ve cevabı içeren ok uçlarının, başlangıcından Orta Çağ sonuna dek geniş bir zaman yelpazesinde, arkeolojik kazılarda bulunmuş benzer ve farklı örneklerini kontektleri yönünden değerlendirerek, meslektaşlarımızla bir arada irdeleme fırsatı bulduğumuz bu Çalıştayda, terminoloji, tarihlendirme, üretim, tipoloji ve işlev sorunlarına çözüm sağlayacak ortak bir görüş için adım attığımız ve verimli sonuçlara ulaşıldığı inancıyla, tüm katılımcılara teşekkür ediyorum.

“Ok Uçları Çalıştayı”mıza destek ve emek veren İstanbul Üniversitesi ile Trakya Üniversitesi’nin değerli mensuplarına, Nif Dağı Kazısı devamlı ekip üyelerine, ilgi gösterip katılan değerli bilim insanlarına, izleyicilere, öğrencilerimize; ayrıca katkıda bulunan S.S.A Kimya ile Tywek firmalarına ve yardımlarını esirgemeyen herkese içten teşekkür ederiz.

Prof. Dr. Elif Tül Tulunay

Kazı Buluntusu Ok Uçları Çalıştayı Sonuç Bildirgesi (İlk Örneklerden Orta Çağ sonuna kadar / Malzeme, Teknik, Biçim ve Tarihlendirme)

- ❖ Ok Uçları Çalıştayı'nda, programda duyurulan on yedi sözlü bildiriden on beşi ile bir ilâve tebliğ ve altı poster sunulmuş, toplam yirmi iki başlık altında irdelenen ok uçları, sonuç panelinde ortak değerlendirilmiştir.
- ❖ Bildiri başlıkları ile Çalıştay'da sunumunu yapanların listesi sırasıyla şöyledir:

Sözlü:

- “Hellen Dünyasında Ok, Yay ve Okçuluk” F. Nihal Köseoğlu;
- “Modern Okçuluk” Aysel Babagür; (*Program dışı ilâve sunum*)
- “Antik Çağ Ok Uçları ve İskelet Travmasıyla İlişkisi” Ayla Sevim Erol ve Alper Yener Yavuz;
- “Tarsus Gözlükule Ok Uçlarının Kimyasal Analizi ve Sınıflandırması” Gonca Dardeniz;
- “Orta Çağ Demir Temren Örneklerinin Sertlik Değerleri ve Sertleştirme Yöntemleri” Ümit Güder;
- “Tarih Öncesi Okçuluk: Yukarı Dicle Çanak Çömleksiz Neolitik Dönem Ok Uçları Deneysel Çalışması” Okan Doğanhan Aslaner;
- “Van Ayanis Kalesinden Ele Geçen Ok Uçları Üzerine Genel Bir Değerlendirme” Mehmet Ali Özdemir;
- “Nif Dağı Kazısı Karamattepe ve Ballicaoluk'ta Bulunan Ok Uçları” Daniş Baykan;
- “Daskyleion Buluntusu Tunç Ok Uçları” Özgün Kasar;
- “Klaros'ta Bulunan Ok Uçları” Onur Zunal;
- “Heraion Teikhos'ta Bulunan Ok Uçları” Neşe Atik;
- “Metropolis'te Bulunan Ok Uçları” Burak Arslan;
- “Allianoi'da Bulunan Ok Uçları” Daniş Baykan,
- “Kütahya Müzesi Müdürlüğü Kurtarma Kazılarında Ele Geçen Ok Uçları” Alptekin Oransay;
- “Samsat Höyük Ok Uçları Konusunda İlk Tespitler” Alptekin Yavaş;
- “Konya Gevale Kalesi Kazıları Ok Uçlarının Değerlendirilmesi” Erkan Aygör.

Poster:

- “Ovaören Ok Uçları” Atalay Karatak;
- “Nif Dağı Başpınar Ok Uçları” Daniş Baykan;
- “Ok Uçlarının Koruma ve Onarımında Organik Malzeme Tespiti” Ceren Baykan;
- “Antakya Kent İçi Kurtarma Kazısında Ele Geçen Ok Uçları” Kamuran Öncü
- “Batı Anadolu'daki M.Ö. 1. bin Ok Ucu Buluntu Merkezleri” Hacı Yağuzluk;
- “Karacahisar Kalesinde Bulunan Ok Uçları Üzerine Bir Tipoloji Değerlendirmesi” Ali Gerengi.

Sunumlarda emeği geçen herkese çok teşekkür ederiz.

- ❖ Programda yer alan “Smyrna Kazılarında Ele Geçen Ok Uçları” Duygu Akar Tanrıver ile “Göktürk Devri Ok Uçları” Jale Özlem Oktay Çerezci sözlü bildirileri, konuşmacılar özel nedenlerden ötürü gelemediğinden, sunulamamıştır. Çalıştay yayınına bu bildirilerin ve doğrudan ok uçlarıyla ilişkin tamamlayıcı bazı ek çalışmaların da dâhil edilebileceğini sevinerek duyururuz.

Çalıştaya bildiriyle katılan, özellikle sonuç paneline kalarak düzenleme komitesiyle ve diğer meslektaşlarıyla fikir alışverişinde bulunan ve ortak bir terminoloji oluşumunu destekleyerek buna katkı sağlayan, Burak Arslan, Neşe Atik, Ali Gerengi, Atalay Karatak, Alptekin Oransay, Mehmet Ali Özdemir, Alptekin Yavaş ve Onur Zunal başta olmak üzere tüm katılımcılara bir kez daha teşekkür ediyoruz. Çalıştay sonuç panelinin tüm dinleyicilerine, bilhassa fikirlerini bizlerle paylaşan, Atilla Batmaz, Can Avcı, Adnan Mehel ve Ertaç Yıldırım'a da çok teşekkür ediyoruz.

Görüş, Öneri ve Varılan Ortak Sonuçlar:

- * Metal içerik analizlerinin ve arkeometrik ölçümlerin, ok uçlarında da köken belirlenmesinden yapım tekniklerinin anlaşılmasına kadar önemli sonuçlar sunacağına altı çizildi.
- * Ok uçlarının ilk bakışta savaş âleti olarak algılanmasının ötesinde, bulunduğu ortamda adak, ganimet veya taşıyabileceği sembolik anlamlar açısından da ele alınmasının gerektiği vurgulandı. Bu anlamda buluntunun yeri ve kontekstinin önemi belirginleşmektedir ve bu da çalıştayın “kazı buluntusu ok uçları”nu konu seçmesini haklı kılmaktadır.
- * Sembolik anlam dışında ok ucunun para gibi ekonomik değer olarak bir değiş tokuşta kullanılması (Trakya örneği); dövme veya döküm tekniğinde üretilen ok uçlarının sayısal farkı gibi değişik açılardan değerlendirmeler yapıldı. Ok uçları için “toplu üretim” denilebilmesi için sayıca çokluk ve iş gücü kapsamı üzerinde duruldu.
- * Ok ucu çalışmalarında atış mekanizmalarının göz önünde bulundurulması, buna bağlı olarak ok ucu boyut ve ağırlıklarının son derece önemli olduğu ve malzemenin çalışılması sırasında mutlaka kaydedilmesi gerektiği vurgulandı. Eski çalışmalarda mekanizmalar göz ardı edildiği için, genellikle “mızrak ucu” olarak isimlendirilen çoğu demir buluntunun yeniden değerlendirilmesinin kaçınılmazlığı anlaşıldı.
- * Bu çalıştayın Anadolu ok ucu tipolojisi için bir zemin oluşturması bağlamında, her kazının kendi ok ucu tipolojisini (malzeme cinsine göre ve sayısal çokluğa) düzenlemesi ve ortak bir platformda değerlendirilmesinden sonra, Anadolu ok ucu tipolojisinin ve kesin terminolojinin saptanmasının doğru olacağına karar verildi.
- * Gerek üretim teknikleri gerekse işlenmesindeki farklılıklar nedeniyle demir ve bronz / tunç ok uçlarının ayrı ayrı sınıflandırılmasının daha doğru olacağı kararlaştırıldı.
- * Geleneksel olarak “İskit Tipi” olarak adlandırılan kovanlı ve mahmuzlu iki veya üç kanatlı bronz ok uçlarının, halk, ırk, coğrafya veya etnik köken tanımlamalarında günümüz araştırmacıları tarafından kullanılmaması gerektiği önemle vurgulandı.
- * Ok ucu tiplerinin tanımlanmasında ve karşılaştırmalarında ok uçlarının ayrıntıları ve bölümlerinin adlandırılmasının önem taşımasına karşın, güncel yayınlarda bazen yabancı dilden çeviri karşılıklar, bazen Osmanlı okçuluk terminolojisi, bazen de yabancı dildeki kelime kullanıldığından; kesinleşmiş bir Türkçe ok terminolojisinin hâlen var olmadığı ve bunun sağlanmasının gerekliliği vurgulanmıştır. Bir dil birliğine varılması konusunda hem fikir olunmasına karşın, gerek Orta Çağ gerekse Osmanlı kaynaklarındaki bazı isimlendirmelerin dönemi için doğrudan kullanılması uygun olacağından Roma İmparatorluk Dönemi öncesi için ayrı, Roma İmparatorluk Dönemi sonrası için ayrı terminoloji oluşturulmasına karar verilmiştir. Roma İmparatorluk Dönemi öncesi için ise aşağıdaki kelimelerin kullanımının uygunluğuna çalıştay sonuç panelinde karar verilmiştir:
 - Okun kesici ve delici kısmını da içeren uç bölümünün tümüne “*ok ucu*”
 - Ok ucu, asıl kesici ve delici işlevsel ucuna “*namlu*”
 - Oka iğne gibi bir “saplama” aracılığıyla birleşiyorsa “*saplamalı*”
 - Kesici ve delici kısmın altındaki bir yuvadan oka sabitleniyorsa “*kovanlı*”
 - Ok ucu başının orta çizgisinden dışa doğru incelerek çıkıntı yapan her bir bölümü için “*kanat*”
 - Alışılmış iki kanatlı yaprak formu ok uçlarının ortasındaki kabarık hat için “*omurga*”
 - Ok namlusu ile saplama geçişinde belirgin bir genişleme olması halinde “*dayamak*”
 - Bazen kovan/saplama kısmındaki tek bazen de yaprak formlu bazı ok uçlarında her iki kanadın uçlarındaki ince çıkıntılara “*mahmuz*”
(ör.: yaprak formlu ok uçlarında her iki kanadın uçlarında ise: *kanat uçları mahmuzlu*
veya kovan/saplama kısmındaki tek mahmuzlu olan için *mahmuzlu ok ucu*)

Makale Gönderim Tarihi: 15.02.2017
Yayına Kabul Tarihi: 27.03.2017

Heraion Teikhos Kazılarında Bulunan Ok Uçları *Arrowheads Found During Excavations in Heraion Teikhos*

Neşe ATİK*

Öz

Tekirdağ Karaevlialtı antik Heraion Teikhos kazılarında toplam 29 adet ok ucu bulunmuştur. Bu ok uçlarından kondisyonu değerlendirmeye uygun olan 23'ü incelenmiş ve buldukları kültür katlarındaki diğer küçük buluntularda birlikte değerlendirilmiştir. Yerleşimin Akropolisinde sürdürülmüş olan kazılarda ele geçmiş olan ok uçları tunçtan ve demirden yapılmıştır. Tunç ok uçları genel olarak çift kanatlı, saplamalı ve üç kanatlı, kovanlı ok uçları olarak iki grupta demir ok uçları ise, gövdesi kare kesitli ve saplamalı, iki kanatlı ve saplamalı, üç kanatlı ve saplamalı olmak üzere üç grupta incelenmiştir. Ok uçlarının çoğunun yerleşimin parlak dönemlerini yaşadığı M.Ö. 4 yüzyıllar ve M.Ö. 2. yüzyıllara ait olduğu buluntu konsepti ile saptanmıştır. Heraion Teikhos yerleşimi bir Trak yerleşimidir. Ancak madencilikte başarılı olduğu bilinen bu halkın kullanmış olduğu ok uçlarının biçim ve ağırlık olarak Hellen yerleşimlerinde üretilmiş/kullanılmış ok uçlarının aynısı olduğu ve aynı tarihlerde kullanıldığı tespit edilmiştir. Antik yerleşimin Akropolisinden kazı çalışmalarından önceki yıllarda toprak çekilmiş olduğundan, M.S. 1. yüzyıl Heraion Teikhos ok uçları için tarihleme bir üst sınır oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çift kanatlı ok ucu, Üç kanatlı ok ucu, Mahmuzlu ok ucu, Kovanlı ok ucu, Uzun /kısa saplamalı ok ucu

Abstract

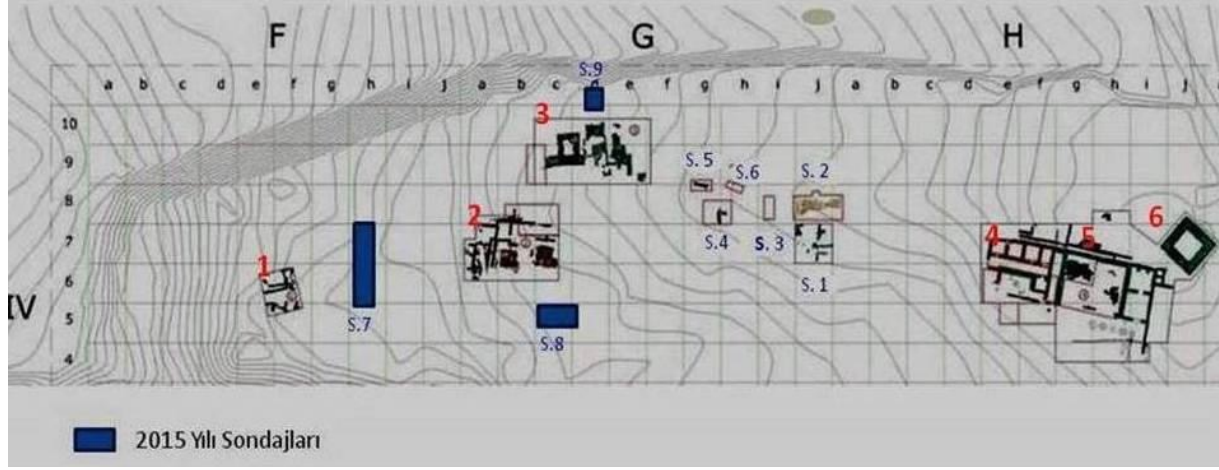
During the excavations in Ancient Heraion Teikhos in Tekirdağ Karaevlialtı, a total of 29 arrowheads were found. 23 of these arrowheads whose conditions suitable to evaluate were examined and evaluated with the other small findings on their cultural floor. The arrowheads found in the ongoing excavations at the Acropolis of the settlement were made of bronze and iron. Bronze arrowheads are generally separated in two groups: Bilobate arrowhead with tangent and trilobate socketed arrowhead; iron arrowheads on the other hand separated in three groups as square cross-section arrowheads with tangent, two winged arrowheads with tangent, three winged arrowheads with tangent. It was determined by the concept of findings that many of the arrowheads belong to the glittering period of the settlement between the 4th and the 2nd century BC. Heraion Teikhos is a Thracian settlement. It was also determined that these people who were known with their success in mining, used the arrowheads the same in shape and weight as the arrowheads produced / used in the Hellenic settlements at the same time. Since the soil had been taken from the Acropolis of the ancient settlement in the previous year, the 1st century AD is the upper time limits for dating Heraion Teikhos arrowheads.

Keywords: Bilobate arrowhead, Trilobate arrowhead, Arrowhead with barb, Socketed arrowhead, Short /long tanged arrowhead

* Prof. Dr. Neşe Atik, Namık Kemal Üniversitesi, Arkeoloji Bölümü arkeologos2006@hotmail.com

Tekirdağ Karaevlialtı, antik Heraion Teikhos, Marmara Denizi (Antik *Propontis*) kıyısında bir Trak yerleşimidir. 2000 yılında Akropolis'te başlatılmış ve halen sürdürülmekte olan kazılar, en erken yerleşimin M.Ö. 3. binde var olduğunu ve iskânın Bizans Devri'nde de varlığını sürdürdüğünü göstermektedir. Şimdiye kadar sürdürülmüş olan kazılarda gün ışığına çıkarılmış olan mimari kalıntılar, sikkeler, kırmızı figürlü kaplar, ithal amphoralar, damgalı kulplardan anlaşıldığı üzere, şehir M.Ö. 4 ve M.Ö. 2. yüzyıllarda parlak dönemler geçirmiştir¹.

Kazılar sırasında, ele geçen ok uçları toplam 29 adettir. 22 tanesi tunçtan, 7 tanesi demirden imal edilmiş olan bu ok uçlarının neredeyse tümü, söz konusu buluntuları tarihlemeye yarayan küçük buluntularla birlikte bulunmuştur. Toplam 29 adet ok ucundan 9 adedine, ciddi tahribat görmüş olduklarından, katalogda yer verilmemiştir. Ancak tipolojik özellikleri belirlenebilen üç adet ok ucuna, buluntu tabakalarının tarihlemeye katkıda bulunacak veriler içermesi nedeniyle, ait oldukları guruplar içerisinde değinilmiştir. Tipolojik özellikleri kalıntı durumundan dolayı tam olarak belirlenemeyen beş adet tunç ile bir adet demir ok ucu ise değerlendirme dışında bırakılmıştır.

1.-2. Kült ve Tedavi Merkezi, 3. Kale Kapısı ve Tümülüs Mezarlar, 4. Atölyeler, 5. Tapınak, 6. Kule, S= Sondaj

Resim 1. Heraion Teikhos Akropolisi

1. Ok Uçlarının Buluntu Yerleri

Heraion Teikhos antik yerleşimin tescilinden önce, 60'lı yıllarda İstanbul-Tekirdağ yol yapımı ve 70'li yıllarda antik yerleşimin sınırları içerisinde yapılan bir yağ fabrikasının inşaatı sırasında Akropolis'ten toprak çekilmiş olduğu için, üstteki kültür katlarının bir kısmı yok olmuştur. Bu nedenle höyük yerleşiminin kültür katları, en üstte Erken Roma Dönemi'ne ait mimari kalıntılar ve küçük buluntularla başlamakta, bu durum tarihleme açısından bir terminus *post quem* oluşturmaktadır.

Yerleşimin yukarıda belirtilen parlak dönemlerine ait tabakalarında bulunmuş olan ok uçlarının bulunduğu yapıların tümü savunmaya ilişkin yapılar olmayıp, buluntu içerikleri ok uçlarının farklı kullanım alanları hakkında ipuçları vermektedir (Bkz. Değerlendirme/Sonuç).

1.1. Akropolis'teki Kale (Surun bir kısmı ve Kuzey Kapısı)

¹ Heraion Teikhos kazıları, pişmiş toprak kap ve Figürinler için bakınız Atik 2016: 84- . Heraion Teikhos'ta bulunan kırmızı figürlü kaplar için bakınız Atik 2016: 85- . Heraion Teikhos'ta bulunan sikkeler ve damgalı amphora kulpları için bakınız Atik 2016: 86; Atik 2017.

Heraion Teikhos Akropolisinde bir Kale bulunmaktadır. Akropolis'i çevreleyerek deniz kıyısına inen kale surlarının, kuzeyde iki dikdörtgen kulesi olan bir kapısı bulunmaktadır. Antik yazar *Demostenes*, Trak Kralı *Kersobleptes* ile Makedonya Kralı *II Philippos'un* M.Ö. 342/1'de Heraion Teikhos'ta savaştığını, Kral *Kersobleptes'in* bu savaşı kaybettiğini yazmıştır. Kale kapısının civarında bulunan kurşundan sapan taneleri, tunçtan ve demirden ok ve mızrak uçları Heraion Teikhos'taki kalenin M.Ö. 6.- 4. yüzyıllarda savaflara sahne olduğunu göstermektedir. Kale kapısının civarında ele geçen sikkeler, pişmiş toprak figürinler, pişmiş toprak kap parçaları ve damgalı amphora kulpları vd. buluntular da, Kale'nin yaklaşık M.Ö. 6. yüzyılda yapıldığını, ancak Büyük İskender zamanına kadar işlevini koruduğunu göstermektedir. Hellenistik Devir'de Kale Kapısı'nın doğu kulesi tahrip edilmiş ve sur duvarının doğu kısmının kaldırılarak bu alan, bir Tümülüs Nekropol alanı olarak kullanılmıştır. Doğuya devam eden surların yerine muhtemelen bu dönemde, güneye doğru devam eden surlar yapılarak, Akropolis'in batı kısmı surlarla korunmaya devam edilmiştir.

1.2. Hellenistik Devir Nekropolü

Genellikle bir mezar odası ve bunun üstünde yer alan suni bir tepeden oluşan Tümülüs'ler Traklar'ın karakteristik mezar tipidir. Heraion Teikhos Akropolisinde tespit edilen ve bilinen tüm tümülüs tiplerinden farklı olan üç tümülüs mezardan ikisi Akropolis'teki kale kapısının kuzey doğusunda, biri de güney doğusunda yer almaktadır (Atik 2116: 79-; Atik 2017: 14). Mezarların içinde bulunan sikkeler (*Büyük İskender* ve *II. Philippos'un* postumus² sikkesi, pişmiş topraktan kaplar ve bir figürin parçası söz konusu Tümülüs Nekropolü'nün Hellenistik Devir'e ait olduğunu göstermektedir.

1.3. Kült ve Tedavi Merkezi

Kentin Akropolisinde, Kale'nin surları içerisinde, Akropolis'in batısına yayılmış yapılardan oluşan bir "Kült ve Tedavi Merkezi" bulunmaktadır. Kazılarda bulunan sikkeler (Yağız 2016a: 228-241; Yağız 2016b: 61-74) ve pişmiş toprak kap parçaları bu yapıların Trak Kralı *I. Rhoimatelkes* zamanında, M.Ö. 1. yüzyılın ortası - M.S. 1. yüzyıllarda kullanıldığını göstermektedir. İlaç fırınlarının, tunç/demir/kurşun/kemikten tıp aletlerinin, pişmiş topraktan adak figürinlerinin bulunduğu bu Kült ve Tedavi Merkezi'nin, Akropolis'in doğusuna doğru yayıldığı ve Hera/ Kybele Kutsal Alanı/Tapınak'ın yıkıntıları içerisine tandır biçimli ilaç fırınlarının yerleştirildiği, ilaç yapımı için gerekli temiz suyu sağlayan, pişmiş topraktan su borularının bu yıkıntıların içinden geçirilerek, doğudan batıya doğru yönlendirildiği ve Kült ve Tedavi Merkezi'nin etrafı açık iki avlulu yapı kompleksine ulaştırılmış olduğu saptanmıştır. Söz konusu avluların civarında yapılan sondaj kazıları, bu alanda erken dönemlere ait yapı kalıntılarının olmadığını göstermiştir.

1.4. Hera/Kybele Kutsal Alanı/Tapınak

Akropolü'nün kuzey doğusunda, en yüksek yerinde gerçekleştirilen kazılar, M.Ö. 3. binden itibaren iskân edildiği anlaşılan bu alanda, M.Ö. 7. yüzyıldan itibaren bir kutsal alanın var olduğunu göstermiştir. M.Ö. 7. yüzyıla ait söz konusu Arkaik Devir kutsal alanının M.Ö. 6. ve 5. yüzyıllarda da benzer bir işleve sahip olduğu, pişmiş toprak kap parçalarından, damgalı dokuma tezgâhı ağırlığından, pişmiş toprak figürinlerden vb. anlaşılmaktadır. M.Ö. 4. yüzyılda ise, birkaç evrelî mimari yapılaşmanın olduğu, farklı kotlardaki taş temeller ve

² Oya Yağız'a göre: *III. Aleksandros* sikkesi ile birlikte bulunan (Ön Yüz: Baş, Arka Yüz: Binici) sikke o dönemde çok sıklıkla taklit edilen, *II. Philippos'un* sikkesidir. Bunlar posthumus olarak da (değerli madenden posthumus örnekler çok daha fazla bilinmektedir) darbedilmeye devam edilmiştir. Bu tipte en çok sikke darbetmiş olan *III. Aleksandros'un* çağdaşı *III. Seuthes'tir*. Ayrıca *Lysimakhos'un* ve *Kassandros'un* da bu tipte sikkeleri vardır.

döşemeler ile kerpiç duvarlardan anlaşılmaktadır. M.Ö. 4. yüzyılda bu kutsal alanda ateş yakıldığı ve yiyeceklerin pişirilerek, içeceklerle birlikte alçak sunu sekileri üzerine konularak dağıtıldığı, kazı alanındaki *in situ* buluntularla tespit edilmiştir.

Kazı çalışmalarıyla M.Ö. 2. yüzyıla kadar dini ritüellerin kısmen açık hava, kısmen de anıtsal olmayan yapılarda gerçekleştirildiği anlaşılan bu alanda, M.Ö. 2. yüzyılda, büyük bir Tapınak inşa edildiği tespit edilmiştir. Söz konusu Tapınağın ana mekânının arka duvarının ortasına yakın yerde, döşemenin altında Trak Kralı II. *Mostis* zamanına ait adak sikkeleri bulunmuştur. 13 sikkeden oluşan bu grup; yedi adet II. *Mostis* (M.Ö. ± 200) sikkesi, birer adet Perinthos, Kyzikos, Byzantion, Maroneia ve iki adet tanımlanamamış sikkeden oluşmuştur (Yağız 2009, 65-70). En eski ve ana mekânı yaklaşık 18 x 11 metre olan tapınağın içi fresk ve *stuko* ile kaplanmış olup, çatısı ahşap direklerle desteklenmiştir. Zamanla bu büyük mekânın doğusuna ek mekânlar eklendiği, böylece tapınağın büyütüldüğü de anlaşılmıştır. Ana mekânın önündeki alanda, döşemenin altında bir dizi adak çukuru olduğu, bu çukurlarda adak hayvanlarının kemikleri ile kap parçalarının bulunduğu da görülmüştür.

Tapınak alanında M.Ö. 7.- 2. yüzyıllara ait çok sayıda, pişmiş topraktan tahtta oturan, ayakta duran ana tanrıça figürini bulunmuştur. Bu pişmiş toprak figürinlerin çoğu Hera/Kybele kültüne ilişkin olmasına rağmen, M.Ö. 2. yüzyıldan itibaren Tanrı Ares'in Kalkanı tapınağın süslemesi olmuş, Eros, Afrodite figürinleri ve bunların yanı sıra Traklar'ın kutsal hayvanı olan köpek figürinleri, Trak tanrısı Zabasios'u simgeleyen, kol şeklindeki kemik figürinler de Tapınak'a sunulmuştur. Bu nedenle "Tapınak"ın bu dönemde olasılıkla bir Pantheon halini aldığını düşünmek doğru olur. Bir yangınla yıkıldığı anlaşılan bu yapının güneybatısında İmparator Nero zamanında bir tahribat olduğu sikke buluntusu ve pişmiş toprak kap parçalarından anlaşılmıştır.

Hera/Kybele Kutsal Alanı/Tapınak'ın olduğu alanda M.Ö. 4. yüzyıl ve 2. yüzyıl katmanlarında yoğun küçük buluntu ele geçmiştir.

1.5. Atölyeler

Hera-Kybele Kült Alanı/Tapınak'ın, batısında yer alan, büyük bir avlu ve onun kuzeyindeki dört mekânın, kazıları sırasında ele geçen çok sayıda pişmiş topraktan dokuma tezgahı ağırlığı, ağırşak vb. nedeniyle, dokuma ile ilgili atölyeler olduğu düşünülmektedir. Kazı çalışmalarında ele geçen pişmiş toprak kaplar ve sikkeler bu yapı kompleksinin Hellenistik Devir'de var olduğunu göstermektedir. Ancak kuzeydeki dört mekânın içinde yapılan sondajlar, Hellenistik Devir öncesinde bu alanın iskân edilmiş olduğunu ortaya koymuştur.

1.6. Sondaj 1

Akropol'de yapılmış olan jeofizik çalışmalarını kontrol etmek amacıyla gerçekleştirilen "Kale Kapısı" ile "Kült ve Tedavi Merkezi" arasında, kuzeybatı-güneydoğu doğrultusundaki sondajlardan, ilki olan Sondaj 1'de bazı duvar kalıntılarıyla, çok sayıda ve sadece Hellenistik Devir'e ait figürin ve pişmiş toprak kap bulunmuştur.

2. Malzeme ve Tipoloji

Heraion Teikhos'ta bulunan ok uçlarının bazıları tunçtan, bazıları da demirden yapılmıştır. Biçim olarak tunç olanları iki, demir olanları ise üç ana grupta toplamak mümkündür.

2.1. Tunç Ok Uçları (Resim 2-5, Katalog 1-19)

Heraion Teikhos'ta bulunmuş olan tunç ok uçlarını farklı saplama boyları ya da toplam büyüklüklerindeki farklılıkları dışında, çift kanatlılar (Resim 2. 3, Katalog 1-7) ve üç kanatlılar (Resim 4. 5, Katalog 8-14) olmak üzere biçimsel olarak ikiye ayırmak mümkündür.

Gövde şekil ve ebatları birbirine çok yakın olan çift kanatlı ok uçlarının bazıları uzun (Resim 2. 3, Katalog 1.2), bazıları kısa (Resim 2.3, Katalog 3), saplamalıdır. Tümü baklava biçiminde kesitli olan çift kanatlılardan biri, diğerlerine göre çok yassı ve yayvan gövdelidir. Resim 2. 3, Katalog 7) .

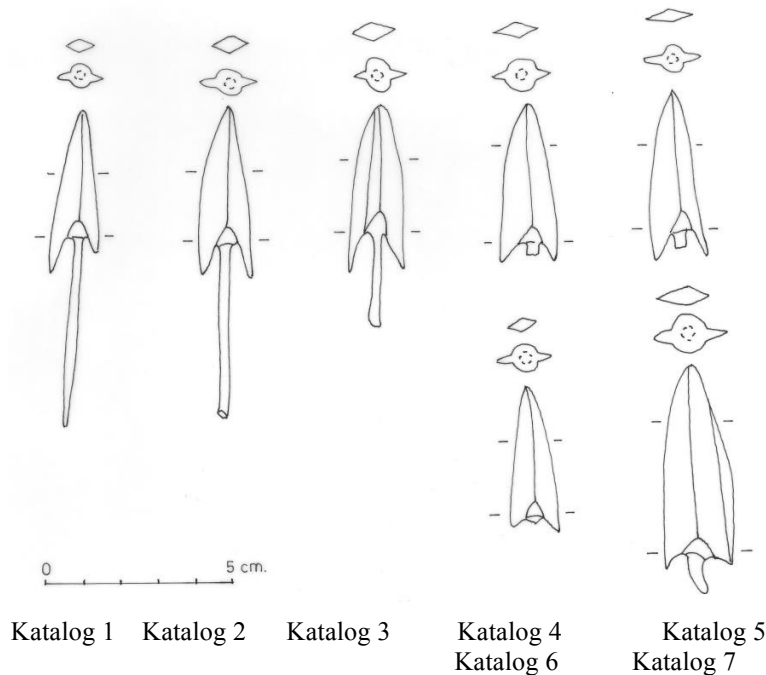
Gövdeleri konik, üç kanatlı ok uçlarını, ince-uzun (Resim 4. 5, Katalog 8-11) ve kısa-basık (Resim 4. 5, Katalog 12-14) olmak üzere iki temel grupta ele almak mümkündür. Üç kanatlı ok uçlarının bazıları derin (Resim 4. 5, Katalog 8-10) bazıları sığ (Resim 4. 5, Katalog 11- 13) kovan delikli, bir tanesi de saplamalıdır (Resim 4. 5, Katalog 14).

Tunç ok uçlarının çift kanatlı olanları ile üç kanatlı olanlarının alaşımlarının farklı olduğu belirgin renk farklılığı nedeniyle çıplak gözle görülebilmektedir. Üç kanatlı olanlarda yüksek oranda bakır olduğu korozyonlarının yeşil renkte olmasından anlaşılmaktadır. Büyük olasılıkla alaşımlarına bağlı olarak, çift kanatlı olanlarının yüzeyleri daha iyi durumda koruna gelmiştir. Üç kanatlı ok uçları ise, belirgin bir biçimde korozyona uğramıştır.

2.1.1. Çift Kanatlı Tunç Ok Uçları (Resim 2-3, Katalog 1-7)

Gövdesi baklava biçiminde kesitli ok uçlarının, iki yüzlerinde keskin olmayan birer omurga bulunmakta, böylece çift kanat meydana gelmektedir. Saplama genellikle yarım koni şekilli, bazen de, yassı üçgen kabara ile desteklenmiştir.

Yukarıda belirtildiği gibi şekil ve ebatları benzer olan, çift kanatlı ok uçlarının bazılarının (Katalog 3, Katalog 7) gövdesinde, kan oluşu olarak adlandırılan ince ve derin olmayan bir kanal bulunmaktadır. Bazı ok uçlarının da, kullanım nedeniyle az ya da çok yamulduğu (Katalog 2, 4) görülmektedir.

Resim 2. Katalog 1- 7 Çizimleri

2.1.1.1. Çift Kanatlı, Gövdesi Yassı Baklava Biçiminde Kesitli, Kanat Uçları Mahmuzlu, Uzun/Kısa Saplamalı Ok Uçları

Heraion Teikhos'ta bulunmuş, tipleri ve gövde ebatları birbirine çok yakın altı örnek vardır. Hepsi tarihlemeye yardımcı küçük buluntularla birlikte bulunmuşlardır.

Katalog 1

Malzeme: Tunç

Uzunluk: 8,1 cm

Kanat Genişliği: 1,3 cm

Ağırlık: 11 g

Durumu: Kanat uçlarından biri kısmen eksik, diğeri de çatlaktır. Saplama gövdeye birleştiği yerden kırılıp ayrılmıştır, ancak tüm olarak koruna gelmiştir.

Tanımı: Gövde uzunluğu ile saplama uzunluğu birbirine yakın ok ucunun, gövdesi uca doğru yumuşak bir eğimle üçgen biçiminde şekillendirilmiştir. Kanatları mahmuzlarla sonlandırılmıştır. Gövdesinin üstünde, iki yüzünde de, çok keskin olmayan birer omurgası olan ok ucunun saplaması gövdenin üstünde, iki yüzünde de biraz yassı dikey kesilmiş yarım koni şeklinde eklemelerle desteklenmiştir. Daire kesitli saplamasının ucu sivrilti olarak sonlandırılmıştır.

Buluntu Yeri ve Kültür Katı: Hera/Kybele Kutsal Alanı/Tapınak ana mekânının güneydoğusunda bulunmuştur.

Buluntu tabakası M.Ö. 2. yüzyılda inşa edilmiş Tapınak'ın çatı kiremitlerinin hemen altıdır. Hellenistik Devir Tapınağı'nın anıtsal kapısının tunçtan aksamının hemen yanında bulunması ve aynı kültür katında ele geçen küçük buluntular bu tarihlemeyi desteklemektedir. Ahşaptan yapıldığı anlaşılan kapının yaklaşık 8 cm çapındaki kapı kabaaları, 10 cm aralıklarla yan yana bulunmuştur. Katalog 1 de, bu kabaaların çok yakınında güneydoğusunda bulunmuştur. Ayrıca ok ucunun bulunduğu kültür katında Hellenistik Devir için karakteristik "Yalın", "Beyaz Astarlı" ve "Batı Yamacı" kap parçaları da bulunmuştur. Söz konusu buluntularla birlikte MÖ 4 yüzyılın ikinci yarısına tarihlenen bir adet "Fat Boys Grubu Ressamlarına ait kap parçası, Kırmızı Figürlü" kap parçası da (Koçel Erdem 2007b: 155-163; Koçel Erdem 2006: 46-52) ele geçmiştir. Hellenistik Devir buluntularıyla birlikte bulunan kırmızı figürlü kap parçası, büyük olasılıkla köstebekler tarafından alt katmanlardan taşınmış olmalıdır.

Katalog 2

Malzeme: Tunç

Uzunluk: 8,1 cm

Kanat Genişliği: 1,3 cm

Ağırlık: 13 g

Durumu: Saplamasının ucu çok az eksik olan ok ucunun, gövdesinin uç kısmı ise yana doğru çok az yamulmuştur.

Tanımı: Gövde uzunluğu ile saplama uzunluğu birbirine yakın ölçüdeki ok ucunun, gövdesi uca doğru yumuşak bir eğimle üçgen biçimde şekillendirilmiştir. Kanatları mahmuzlarla sonlandırılmıştır. Gövdesinin üstünde, iki yüzünde de, çok keskin olmayan birer omurgası olan ok ucunun saplaması gövdenin üstünde, iki yüzünde de, yassı dikey kesilmiş yarım koni şeklinde eklemelerle desteklenmiştir. Saplaması, çok keskin konturları olmayan dörtgen kesitlidir.

Buluntu Yeri ve Kültür Katı: Hera/Kybele Kutsal Alanı/Tapınak ana mekânının batısında, atölyelerin doğusunda yer alan geçidin kuzeyinde bulunmuştur.

Geçidin doğusu ve batısındaki yapılar Hellenistik Devir'de yapılmıştır. Katalog 2'deki ok ucunun civarında bulunan pişmiş topraktan "Yalın", "Astarlı" ve "Batı Yamacı" kap parçaları da çoğunlukla Hellenistik Devir'e aittir. Aynı tabakada bulunan ve yazısı okunan bir amphora

kulpundaki damga, Yağız'a göre³ olasılıkla bir Rodos damgasıdır ve M.Ö. ± 240 tarihlenebilir.

Resim 3. Katalog 1- 7

Katalog 3

Malzeme: Tunç

Uzunluk: 6 cm

Kanat Genişliği: 1,4 cm

Ağırlık: 12.05 g

Durumu: Saplamasının ucu eksik olan ok ucunun, gövdesinin uç kısmı yana doğru çok az yamulmuştur.

Tanımı: Gövde büyüklüğü Katalog 1 ve 2'deki uzun saplamalı örneklerle yakın olan Katalog 3'teki ok ucuna doğru yumuşak bir eğimle üçgen biçimde şekillendirilmiştir. Kanatları mahmuzlarla sonlandırılmıştır. Gövdesinin üstünde, iki yüzünde de, çok keskin olmayan birer sırtı olan ok ucunun saplaması, gövdenin üstünde, iki yüzünde de biraz yassı yarım koni şeklinde eklemelerle desteklenmiştir. Ayrıca ok ucunun yakınından başlayarak, saplamayı destekleyen yassı yarım koni şeklindeki eklemenin yanına doğru uzanarak, gövdenin bitiminde sonlanan, ince ve derin olmayan, “kan oluşu” olarak adlandırılan bir kanal bulunmaktadır. Gövdenin iki yüzünde de, farklı kanatta var olan bu kanalların işlevinin öldürücülüğü arttırması olduğu, düşünülmektedir. Daire kesitli saplamasının ucu küttür.

Buluntu Yeri ve Kültür Katı: Kale Kapısı ile Tapınak arasında kuzeybatı-güneydoğu doğrultusundaki sondajlardan, Sondaj 1'de bulunmuştur.

Buluntu tabakasında sadece Hellenistik Devir'e ait “Batı Yamacı” kap parçaları, pişmiş topraktan figürinler ve dokuma tezgâhı ağırlığı ile birlikte bulunmuştur.

³ M. Oya Yağız: “epi” (... nın zamanında) ile başlayan damga o yıla ismini veren “eponymmagistrat” ın ismi olabilir. Damgadaki yazılar kısmen silinmiştir: ΕΠΙΓΩΝ

TEΔΑ --

Ancak isim alt satırda devam ediyor ya da alt satırda “üreticinin” ismi yer alıyor olabilir. Ayları gösteren yazıt yoksa M.Ö. 240 öncesine tarihlenir. Çünkü 240 dan sonra aylar ekleniyor.,

Katalog 4

Malzeme: Tunç

Uzunluk: 4,1 cm

Kanat Genişliği: 1,5 cm

Ağırlık: 9,95 g

Durumu: Saplaması gövdeye bağlandığı yerin yaklaşık 0,3 cm altından kırılmış ve eksiktir. Gövdesinin uç kısmı ise yana doğru çok az yamulmuştur.

Tanımı: Gövdesi uca doğru sivri üçgen biçimde şekillendirilmiştir. Kanatları mahmuzlarla sonlandırılmıştır. Gövdesinin üstünde, iki yüzünde de, çok keskin olmayan birer sırtı olan ok ucunun, saplaması gövdenin üstünde, iki yüzünde de biraz yassı dikey kesilmiş yarım koni şeklinde eklemelerle desteklenmiştir. Saplaması daire kesitlidir.

Buluntu Yeri ve Kültür Katı: Kült ve Tedavi Merkezi'nin güneybatı köşesinde bulunmuştur.

Bulunduğu yapı M.Ö. 1 ve M.S. 1 yüzyıllarda kullanılmış olduğu için, ok ucuyla birlikte çok sayıda pişmiş topraktan Erken Roma kap parçaları ve dokuma tezgahı ağırlığı ile ok ucunun yakınında bir tıp aleti bulunmuştur. Ancak bir adet Hellenistik Devir için karakteristik olan "Megara Kasesi" parçası ile tarihlenmesi mümkün olmayan birkaç figürin parçası da bulunmuştur.

Katalog 5

Malzeme: Tunç

Uzunluk: 4,1 cm

Kanat Genişliği: 1,5 cm

Ağırlık: 11.2 g

Durumu: Saplaması gövdeye bağlandığı yerin yaklaşık 0,3 cm altından kırılmış ve eksiktir. Mahmuzlardan birinin ucu da eksiktir.

Tanımı: Gövdesi uca doğru yumuşak bir eğimle üçgen biçiminde şekillendirilmiştir. Kanatları mahmuzlarla sonlandırılmıştır. Gövdesinin üstünde, iki yüzünde de, çok keskin olmayan birer sırtı olan ok ucunun saplaması, gövdenin üstünde, iki yüzünde biraz yassı dikey kesilmiş yarım koni şeklinde eklemelerle desteklenmiştir. Saplaması daire kesitlidir.

Buluntu Yeri ve Kültür Katı: Hera/Kybele Kutsal Alanı/Tapınak ana mekânının doğusundaki bir mekânın kuzeybatısında bulunmuştur. Bu mekân da, ana mekân gibi M.Ö. 2 yüzyılda inşa edilmiştir. Bir yangın sonrasında yıkıntı halini olan bu alanda M.S. 1. yüzyılda, ilaç yapımı için tandır şekilde olan ilaç fırınları yapılmıştır. Katalog 5, bu mekânda, M.Ö. 2. yüzyıla tarihlenen ana mekânın demir kapı sürgüsüne benzeyen orijinal bir kapı sürgüsü ve çiviler ile birlikte bulunmuştur.

Katalog 6

Malzeme: Tunç

Uzunluk: 4 cm

Kanat Genişliği: 1,4 cm

Ağırlık: 8,4 g

Durumu: Saplaması gövdeye bağlandığı yerin hemen altından kırılmış ve eksiktir. Kanatların mahmuzlarından birisi de eksiktir. Ok ucunun gövdesi hem yana, hem de yukarı doğru belirgin bir şekilde bükülmüştür. Bükülerek içbükey hale gelen yüzünde ve dışbükey hal alan yüzünde omurga kısmında çok sayıda ezikler meydana gelmiştir.

Tanımı: Gövdesi uca doğru yumuşak bir eğimle üçgen biçiminde şekillendirilerek, kanatları mahmuzlarla sonlandırılmıştır. Gövdesinin üstünde, iki yüzünde de, çok keskin olmayan birer omurgası olan ok ucunun saplaması, gövdenin üstünde, iki yüzünde de yassı üçgen birer kabara ile desteklenmiştir

Buluntu Yeri ve Kültür Katı: Hellenistik Devir’de kullanıldığı anlaşılan atölyelerin açıldığı Avlu’nun güneydoğu köşesinde bulunmuştur.

Katalog 6, Hera/Kybele Kutsal Alanı/Tapınak’ın İmparator Nero zamanında tahrip edilmiş güneybatı tarafına yakın bir alanda bulunmuştur. Tahribatin Katalog 6’nın olduğu alana kadar yayıldığı pişmiş topraktan Hellenistik ve Erken Roma Devirleri’ne ait pişmiş toprak kap parçalarının karışık olarak bulunmasından anlaşılmaktadır.

2.1.1.2. Çift Kanatlı, Çok Yassı Gövdesi Baklava Kesitli (Omurgası Neredeyse Belirsiz), Kanat Uçları Mahmuzlu, Saplama Kırılmış Ok Ucu

Heraion Teikhos’ta gövde büyüklüğü Katalog 1-6’ya yakın, ancak biraz daha uzun ve geniş, yassılığı ve gövde üzerindeki saplamayı destekleyen kısmı farklı olan tek örnek ele geçmiştir.

Katalog 7

Malzeme: Tunç

Uzunluk: 6,1 cm

Kanat Genişliği: 1,9 cm

Ağırlık: 12,65 g

Durumu: Saplama gövdeye bağlandığı yerin altından, yaklaşık 0,50 cm si korunmuş şekilde kırılmış ve eksiktir.

Tanımı: Gövdesi uca doğru yumuşak bir eğimle üçgen biçiminde şekillendirilmiştir. Kanatları küçük mahmuzlarla sonlandırılmıştır. Gövdesinin üstünde, iki yüzünde de, neredeyse belirsiz birer sırtı olan ok ucunun saplaması, gövdenin üstünde, iki yüzünde de, dikey kesilmiş yarım koni şeklinde bir yükselti ile desteklenmiştir. Çok basık baklava kesitli ok gövdesi oldukça incedir. Saplama kare kesitlidir.

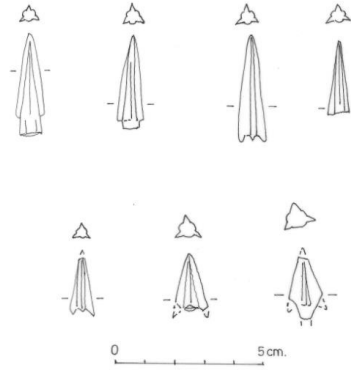
Ayrıca, gövdenin kenarlarından birine yakın, ok ucunun yaklaşık 1 cm aşağısından kanadın bitimine kadar devam eden, ince ve derin olmayan, “kan oluğu” olarak adlandırılan bir kanal bulunmaktadır. Bu ince kanallar gövdenin iki yüzünde de, farklı kanatta yer almaktadır.

Buluntu Yeri ve Kültür Katı: Hera/Kybele Kutsal Alanı/Tapınak ana mekânının kuzeybatısında bulunmuştur.

Hera/Kybele Kutsal Alanı/Tapınak’ın ana mekânının kuzey duvarının dibinde, bir kısmı koruna gelmiş taban döşemesinin altında M.Ö. 2 yüzyıla ait sikkeler (Yağız 2009a: 65-70) bulunmuştur. Görkemli olduğu boyutlarından ve mimari bezemelerinden anlaşılan bu tapınağın yapı adak sikkeleri olduğu anlaşılan sikkelerin yakınında bulunan Katalog 9’un bulunduğu tabakada, çok sayıda Hellenistik Devir’e ait yalın, astarlı pişmiş toprak kap parçalarının yanı sıra, az sayıda M.Ö. 4. “Kırmızı Figürlü” kap parçaları da bulunmuştur. Klasik Devir’e kültür katı üzerinde yer almış olan, Hellenistik Devir yapısında ele geçen “Kırmızı Figürlü” kap parçaları, az sayıda olduklarından, olasılıkla köstebekler tarafından taşınmış olmalıdır.

2.1.2. Üç Kanatlı Tunç Ok Uçları (Resim 4-5, Katalog 8-14)

Gövdesi masif, konik biçimli olan ok uçlarına üç adet ince, keskin kanat eklenmiştir. Heraion Teikhos kazılarında ele geçen üç kanatlı ve kovanlı okların kanat biçimleri ile kovan derinlikleri farklılıklar göstermektedir. Gövdesi ince ve uzun olan ok uçlarının yanı sıra kısa ve basık örnekler vardır. Katalog 8’de olduğu gibi kovan kısmı kanatların altında uzun, Katalog 9’da olduğu gibi kovan kısmı kanatların altında görülen ancak Katalog 8’e göre daha kısa ya da Katalog 10’da olduğu gibi kovan kısmı, mahmuz şeklinde uzatılmış kanatların altında, çok az görünen ok uçları vardır. Katalog 12’de olduğu gibi kovan deliği mahmuz şeklinde uzatılmış kanatların arasında görülmeyecek biçimde örnekler de bulunmaktadır. Kovanların dıştan görünümünde olduğu gibi, kovan derinlikleri de sığ ya da derin olmak üzere farklılıklar göstermektedir.

Katalog 8 Katalog 9 Katalog 10 Katalog 11
Katalog 12 Katalog 13 Katalog 14

Resim 4. Katalog 8-14

2.1.2.1. Üç Kanatlı, Gövdesi Daire Kesitli, İnce - Uzun ve Derin/Sığ Kovanlı Ok Uçları

Bu ok uçlarında, bazı örneklerde kanatlar yaklaşık olarak gövdeye dik açıyla eklenmiş ve sonlandırılmış, bazı örneklerde ise, kanat uçları mahmuz şeklinde uzatılmıştır.

Katalog 8

Malzeme: Tunç

Uzunluk: 3,3 cm

Kanat Genişliği: 1,1 cm

Ağırlık: 2,1 g

Durumu: Kısmen korozyona uğramış olan ok ucunun, özellikle kanatlarından biri iyice aşınmış, tırtıklı bir görünüm almıştır. Üç kanadın ucu da, kırık ve eksiktir.

Tanım: Masif, konik bir gövde üzerine, aşağıdan yukarıya doğru daralarak uç kısmında sıfırlanan üç ince kanatlı, kovan kısmı derin olan bir ok ucudur. Kovanın içi dairesel, dışı belirgin bir şekilde uzun, üç şeritle ayrılmış, üç yüzeylidir.

Buluntu Yeri ve Kültür Katı: Hellenistik Devir’de kullanıldığı anlaşılan, bir avluya açılan dört atölyeden batıdan, doğuya doğru ikincisinde ancak, bir önceki kültür katı içinde bulunmuştur. Yapı kompleksi Hellenistik Devir’e ait olmakla beraber, bu bölgenin Klasik Devir’de iskân edilmiş bir alan olduğu gerçekleştirilmiş olan sondaj kazılarıyla tespit edilmiştir. Ok ucu ile birlikte ele geçen küçük buluntular, Klasik Devir’de kullanılan tipte dokuma tezgahı ağırlığı, M.Ö. 4. yüzyıla tarihlendirilen bir “Kerç Vazosu” (Koçel Erdem, 2007a, 292-307) parçasıdır.

Katalog 9

Malzeme: Tunç

Uzunluk: 3,50 cm

Kanat Genişliği: 0,9 cm

Ağırlık: 1,9 g

Durumu: Korozyona uğramış olan ok ucunun, Aşağıya doğru uzatılmış olan üç kanadının uçları, biraz eksiktir.

Tanımı: Masif, konik bir gövde üzerine, aşağıdan yukarıya doğru daralarak uç kısmında sıfırlanan üç ince kanatlı, kovan kısmı derin olan bir ok ucudur. Kovanın içi ve dışı dairesel biçimlidir. Kovanın dışta görülen kısmı Katalog 8’e göre daha az uzundur.

Buluntu Yeri ve Kültür Katı: Hera/Kybele Kutsal Alanı/Tapınak ana mekânının kuzeydoğusundaki sondajda bulunmuştur.

M.Ö. 6. yüzyıla tarihlenen kurşun sapan tanesi, muhtemelen M.Ö. 6. yüzyıla tarihlenen kemik bız, M.Ö. 5. yüzyıla tarihlenen “Grafiteli Siyah Parlak Astarlı” kap parçası, M.Ö. 5./4. yüzyıllara tarihlenen “Siyah Astarlı” kap parçaları, M.Ö. 4 yüzyıla tarihlenen “Kırmızı Figürlü” kap parçası ile birlikte bulunmuştur.

Katalog 8 Katalog 9 Katalog 10 Katalog 11
Katalog 12 Katalog 13 Katalog 14
Resim 5. Katalog 8-14

Katalog 10

Malzeme: Tunç

Uzunluk: 3,7 cm

Kanat Genişliği: 0,9 cm

Ağırlık: 2,8 g

Durumu: Çok az korozyona uğramış olan ok ucunun, mahmuz şeklinde aşağıya doğru uzatılmış olan üç kanadının uçlarından biri kırık ve eksiktir.

Tanımı: Masif, konik bir gövde üzerine, aşağıdan yukarıya doğru daralarak, uç kısmında sıfırlanan üç ince kanatlı bir ok ucudur. Kovanın içi ve dışı dairesel biçimlidir. Kovan kısmı dışarıdan görülmekle beraber Katalog 8 ve 9’dan daha kısadır.

Buluntu Yeri ve Kültür Katı: Akropol’ü çevreleyen Kale’nin Kuzey Kapısı’nın batı kulesinin hizasında, surun iç tarafında bulunmuştur.

Katalog 10, M.Ö. 4. yüzyıla tarihlenen “*Fat Boys* Grubu Ressamları vd. Kırmızı Figürlü” (Koçel-Erdem 2006: 46-52) kap parçaları ve yine aynı yüzyıla tarihlenen bir figürin ile birlikte, Klasik Devir Kültür katında bulunmuştur.

Katalog 11

Malzeme: Tunç

Uzunluk: 2,8 cm

Kanat Genişliği: 0.7 cm

Ağırlık: 1,75 gr

Durumu: Yüzeyi korozyona uğramış olan ok ucunun, üç kanadının da uç kısımları ve kovan deliğinin çevresi eksiktir.

Tanımı: Masif konik bir gövde üzerine, aşağıdan yukarıya doğru daralarak, uç kısmında sıfırlanan üç ince kanatlı bir ok ucudur. Derin olmayan kovan deliği dairesel bir çukur şeklindedir.

Buluntu Yeri ve Kültür Katı: Akropolis’i çevreleyen Kale’nin Kuzey Kapısı’nın doğu kulesinin üstünde bulunmuştur.

Erken Klasik/ Geç Hellenistik Devir’e ait amphora dipleri, Klasik Devir’e ait “Kırmızı/Siyah Parlak Astarlı” kap parçaları ile yassı yuvarlak kemik oyun taşları ve işlenmemiş kemik parçaları birlikte bulunmuştur.

2.1.2.2. Üç Kanatlı, Gövdesi Daire Kesitli, Basık - Kısa ve Derin/Sığ Kovanlı Ok Uçları

Heraion Teikhos'ta bulunan kısa ve basık olduklarından piramidal bir görünüme sahip ok uçlarından, ikisi kovanlı, birisi saplamalıdır.

Katalog 12

Malzeme: Tunç

Uzunluk: 2 cm

Kanat Genişliği: 0,8 cm

Ağırlık: 1,15 gr

Durumu: Yüzeyi korozyona uğramış olan ok ucunun, kovan deliğinin çevresi eksiktir.

Tanımı: Masif konik bir gövde üzerine, aşağıdan yukarıya doğru daralarak, uç kısmında sıfırlanan üç ince kanatlı bir ok ucudur. Üç kanadının da uç kısımları mahmuz şeklinde uzatılmıştır. Derin olmayan kovan deliği dairesel bir çukur şeklindedir.

Buluntu Yeri ve Kültür Katı: Akropolis'i çevreleyen Kale'nin Kuzey Kapısı'nın batı kulesinin hizasında, surun iç tarafında çok sayıda "Kırmızı Figürlü" kap parçası ile birlikte bulunmuştur.

Katalog 13

Malzeme: Tunç

Uzunluk: 1,9 cm

Kanat Genişliği: 0,9 cm

Ağırlık: 2,1 g

Durumu: Yüzeyi korozyona uğramış olan ok ucunun alt kısmı; üç kanadının uç kısımları ve kovan deliğinin çevresi eksiktir.

Tanımı: Masif, konik bir gövde üzerine, aşağıdan yukarıya doğru daralarak, uç kısmında sıfırlanan üç ince kanatlı bir ok ucudur. Derin olmayan kovan deliği dairesel bir çukur şeklindedir.

Buluntu Yeri ve Kültür Katı: Kült ve Tedavi Merkezi'nin birinci avlusunun kuzeydoğu köşesinde bulunmuştur.

M.Ö. 1.-M.S. 1 yüzyıllarda aktif olan yapıya ait çatı çivileri, kırık kiremitler, pişmiş topraktan bir adak figürini (kulak) ile birlikte, avlunun köşesindeki çökmüş, tandır biçimli İlaç Fırını (*Murex Brandaris* Fırını = Dikenli Deniz Salyangozu Fırını) civarında bulunmuştur.

2.1.2.3. Üç Kanatlı, Gövdesi Daire Kesitli, Basık - Kısa ve Saplamalı Ok Ucu

Gövdesi biçim ve boyut olarak Katalog 12, 13'e benzeyen, ancak kovan deliği olmayan Katalog 14, saplamalı bir örnektir.

Katalog 14

Malzeme: Tunç

Uzunluk: 2,4 cm

Kanat Genişliği: 1,4 cm

Ağırlık: 1,3 g

Durumu: Yoğun korozyona uğramış olan ok ucunun uç kısmı, saplaması gövdeye yakın bir yerden kırık ve eksiktir. Ayrıca kanatları da büyük ölçüde aşınmıştır.

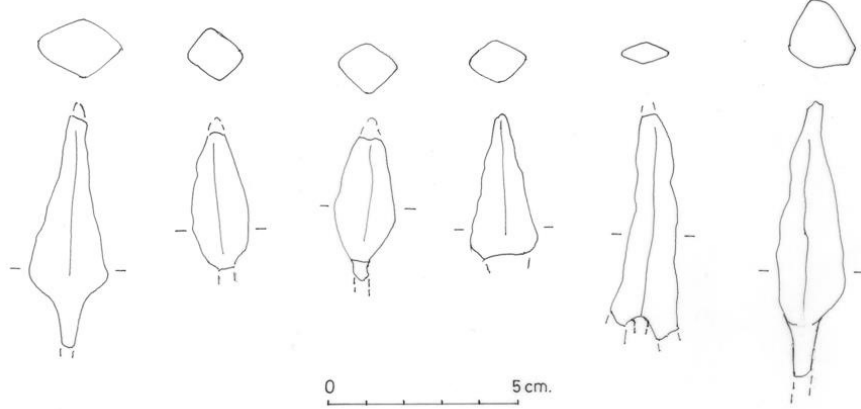
Tanımı: Masif, konik bir gövde üzerine, aşağıdan yukarıya doğru daralarak, uç kısmında sıfırlanan üç ince kanatlı bir ok ucudur. Saplaması dairesel kesitlidir.

Buluntu Yeri: Akropol'ü çevreleyen Kale'nin Kuzey Kapısı'nın doğu kulesinin kuzeydoğusunda, kalıntıları dağınık olarak ele geçmiş iki tümülüs mezarın yakınında bulunmuştur.

Katalog 14, M.Ö. 4. yüzyıla tarihlenen “Siyah Parlak Astarlı *Cup-Skyphos*” un içinde ve “Kırmızı Figürlü” skyphos kulbu, Geç Klasik/Erken Hellenistik Amphora dipleri ve Hellenistik Devir’e tarihlenen tahrip olmuş iki tümülüs’ün mezar hediyeleri olan çift kulplu yalın kâseciklerle birlikte bulunmuştur.

2.2. Demir Ok Uçları (Resim 6-7, Katalog 15-20)

Heraion Teikhos’ta gövdesi kare kesitli ve saplamalı, iki kanatlı ve saplamalı, üç kanatlı ve saplamalı olan üç tip ok ucu bulunmuştur.

Katalog 15 Katalog 16 Katalog 17 Katalog 18 Katalog 19 Katalog 20

Resim 6: Katalog 15-20 Çizimleri

2.2.1. Gövdesi Kare Kesitli ve Saplamalı Ok Uçları

Demir ok uçlarının tümü oksitlenme nedeniyle, korozyona uğramış, şişmiş olduğundan yüzey işçiliği ve omurgaları zor görülebilmektedir.

Katalog 15

Malzeme: Demir

Uzunluk: 6,9 cm

Kanat Genişliği: 1,7 cm

Ağırlık: 16,05 g

Durumu: Tüm yüzeyi korozyonlu ve şişmiş durumdadır. Ucu kırık ve eksik, saplaması kısmen eksiktir.

Tanımı: Gövdesi kare kesitli ok ucunun, yüzeyleri düz, saplaması daire kesitlidir.

Buluntu Yeri ve Kültür Katı: Hera/Kybele Kutsal Alanı/Tapınak ana mekânının kuzeydoğusunda, yüzeyde bulunmuştur. 60’lı ve 70’li yıllarda Akropolis’ten toprak çekilmesi nedeniyle üstteki kültür katlarının bir kısmı yok olmuştur. Bu nedenle ok ucunun bulunduğu alandaki pişmiş toprak kap parçaları en geç Erken Roma dönemine tarihlenmektedir.

Katalog 16

Malzeme: Demir

Uzunluk: 3,7 cm

Kanat Genişliği: 1,8 cm

Ağırlık: 12,6 g

Durumu: Yüzeyi son derece korozyonlu ve şişmiş olan ok ucunun, ucu ve saplaması, ok ucunun gövdesinin bitiminden itibaren kırık ve eksiktir.

Tanımı: Gövdesi kare kesitli ok ucunun yüzeyleri çok tahrip olmuştur. Saplaması kopmuş olduğu halde gövdenin altındaki izlerden daire kesitli olduğu anlaşılmaktadır.

Buluntu Yeri ve Kültür Katı: Akropol'ü çevreleyen Kale'nin Kuzey Kapısı'nın doğu kulesinin güneyinde, güneye doğru devam eden surun batısında bulunmuştur. Hellenistik ve Erken Roma Devri'ne ait "Yalın" ve "Astarlı" kap parçalarıyla birlikte bulunmuştur.

Katalog 17

Malzeme: Demir

Uzunluk: 3,9 cm

Kanat Genişliği: 1,8 cm

Ağırlık: 19,55 g

Durumu: Yüzeyi son derece korozyonlu ve şişmiş olan ok ucu çok az ve saplaması ok ucu gövdesinin bitiminden yak. 0,3 cm itibaren kırık ve eksiktir. Ok ucu bir yana doğru kıvrılmıştır.

Tanımı: Gövdesi kare kesitli ok ucunun yüzeyleri çok tahrip olmuştur. Saplaması daire kesitlidir.

Buluntu Yeri ve Kültür Katı: Akropolis'i çevreleyen Kale'nin Kuzey Kapısı'nın doğu kulesinin güneyinde, güneye doğru devam eden surun batısında bulunmuştur.

Hellenistik ve Erken Roma Devri'ne ait "Yalın" ve "Astarlı" kap parçalarıyla birlikte bulunmuştur.

Katalog 15 Katalog 16 Katalog 17 Katalog 18 Katalog 19 Katalog 20

Resim 7. Katalog 15-20.

Katalog 18

Malzeme: Demir

Uzunluk: 4,01 cm

Kanat Genişliği: 1,2 cm

Ağırlık: 6,35 g

Durumu: Ucunun çok az bir kısmı ile ok ucu gövdesinin saplamaya yakın olduğu yerden kırık ve eksiktir. Ayrıca gövde korozyonlu ve bir yana doğru kıvrılmıştır.

Tanımı: Gövdesi kare kesitli ok ucunun yüzeyleri çok tahrip olmuştur.

Buluntu Yeri ve Kültür Katı: Hera/Kybele Kutsal Alanı / Tapınak ana mekânının içinde, kuzeybatı duvarının yakınında, M.Ö. 2. yüzyıl kültür katında bulunmuştur.

Hellenistik Devir için karakteristik olan "Megara Kasesi" parçaları, Hellenistik Devir'e tarihlenen "Astarlı" ve "Yalın" kaplar, alttaki kültür katına ait olduğu düşünülen bir adet "Kırmızı Figürlü" kap parçası, yapının iç mimarisine ait *stuko* parçası ile birlikte bulunmuştur.

2.2.2. Gövdesi Yassı Baklava Kesitli, Kanat Uçları Mahmuzlu, Saplamalı Ok Ucu

Katalog 19

Malzeme: Demir

Uzunluk: 6 cm

Kanat Genişliği: 2 cm

Ağırlık: 10,35 g

Durumu: Saplaması, uç kısmı eksik ve mahmuzlarının uçları kırık ve eksik olan ok ucunun, yüzeyi de zarar görmüş, yer yer ezilmiştir.

Tanımı: Uzun gövdeli, basık baklava kesitli ok ucunun geniş mahmuzları olduğu görülmektedir. Saplaması gövdeye bağlandığı yerden itibaren eksiktir. Saplamayı destekleyen üçgen kabarası da yoktur.

Buluntu Yeri ve Kültür Katı: Akropol'ü çevreleyen Kale'nin Kuzey Kapısı'nın doğu kulesine yakın, kapı çıkışında bulunmuştur.

Geç Hellenistik-Erken Roma Devirleri'ne ait yalın kap parçaları ve üzerinde "Kerykeion" şekilli bir damgası olan Amphora kulbu ile birlikte bulunmuştur. Yağız'a göre "Gemma Tipi" damgalardan olan Kerykeion damgalı kulpların menşei çok net değildir. Ancak Ainos'a ait oldukları düşünülmekte, tarihlenmeleri ise yapılamamaktadır (Yağız 2009b: 457-472; Yağız 2007: 698-704).

2.2.3. Üç Kanatlı ve Saplamalı Ok Ucu

Katalog 20

Malzeme: Demir

Uzunluk: 7,1 cm

Kanat Genişliği: 2 cm

Ağırlık: 19,1 g

Durumu: Saplamasının ucu kısmen eksik olan ok ucunun, yüzeyi de korozyonlu ve şişmiş durumdadır.

Tanımı: Tüm yüzeyi şişmiş olduğu için, kanat kenarları ok sırtı gibi görülmekte olan, Katalog 20'nin her üç yüzeyinde de hafif çukurluklar fark edilmektedir. Bu nedenle üç kanatlı ve saplamalı bir ok ucu olmalıdır.

Buluntu Yeri ve Kültür Katı: Akropolis'i çevreleyen Kale'nin, Kuzey Kapısı'nın doğu kulesinin güneyinde, Hellenistik Mezarın yapımı sırasında ya da hemen sonra yapılmış olan, güneye giden Sur'un güneydoğusunda, bulunmuştur.

Hellenistik Devir için karakteristik olan "Beyaz Astarlı Lagynos" parçası, Geç Hellenistik/Erken Roma Devirleri'ne ait kabartmalı kase parçası, Hellenistik Devir'e ait figürin parçaları, çoğu Hellenistik Devir'e, bir kısmı da Erken Roma Devri'ne ait yalın ve astarlı pişmiş toprak kap parçaları birlikte bulunmuştur. Ayrıca Sur'un içinde, Kuzey Kapısı'na uzak olmayan, M.Ö. 1 yüzyıl'ın ortası- M.S. 1 yüzyıla tarihlenen Kült ve Tedavi Merkezi'ne ait olduğu anlaşılan bir adet tıp aleti de, ok ucunun yakınında bulunmuştur.

3. Tarihlendirme

3.1. Tunç Ok Uçları

Heraion Teikhos'ta bulunmuş olan "**çift kanatlı, gövdesi yassı baklava kesitli, kanat uçları mahmuzlu, uzun ya da kısa saplamalı**" ok uçlarının bulunduğu kültür katlarındaki diğer küçük buluntular, çok sayıda pişmiş toprak kaplar ve bunların yanı sıra okunabilecek durumda olan sikkeler, tarihlendirmesi yapılabilmemiş kapı kabarası, sürgüsü gibi metal aksamlardır.

Çift kanatlı baklava biçiminde kesitli tunç ok uçlarının tümünün gövde büyüklükleri ve biçimleri Katalog 7 dışında birbirine yakındır. Katalog 7 ise, diğerlerine göre çok yassı ve iri gövdeli olup, mahmuzları küçüktür. Ancak Katalog 7 de, Katalog 1 ve Katalog 5 gibi Hera/Kybele Kutsal Alanı/ Tapınak'ın, Hellenistik Devir'e ait mekânlarında ve Hellenistik Devir için karakteristik olan pişmiş toprak kaplar vd. küçük buluntular ile birlikte

bulunmuştur. Katalog 1 ve Katalog 7'nin bulunduğu kültür katlarında bulunmuş olan az sayıdaki daha erken döneme ait pişmiş toprak kap parçaları ise, kazı çalışmalarında sık görüldüğü gibi olasılıkla köstebekler tarafından taşınmış olmalıdır. Hera/Kybele Kutsal Alanı/Tapınak'ın, batısında, atölyelerin doğusunda yer alan geçitin kuzeyinde bulunmuş olan Katalog 2'de, iki Hellenistik Devir yapısının arasında, yine aynı döneme ait küçük buluntular ile birlikte bulunmuştur. Katalog 3'deki ok ucunun da çıktığı Sondaj 1'in buluntu içeriği de, tamamen Hellenistik Devir'e tarihlenen pişmiş toprak kaplar ve figürinlerdir. Katalog 1, 2, 3, 5, 7'nin ağırlıklı olarak Hellenistik Devir buluntularıyla birlikte bulunmuş olmasına karşılık, Katalog 6 ve Katalog 4 Hellenistik ve Erken Roma Devirleri'ne ait küçük buluntularla birlikte bulunmuştur. Katalog 6, Hellenistik Devir'de kullanıldığı anlaşılan atölyelerin açıldığı avlunun güneydoğu köşesinde, pişmiş topraktan Hellenistik ve Erken Roma kap parçalarının karışık bulunduğu bir alanda bulunmuştur. Katalog 4 de aynı şekilde M.Ö. 1. ve M.S. 1 yüzyıllarda kullanılmış olan Kült ve Tedavi Merkezi'nin güneybatı köşesinde ancak Hellenistik Devir için karakteristik olan birkaç pişmiş toprak kap parçası ile birlikte bulunmuştur. Bu bağlamda Heraion Teikhos'ta bu gruptaki ok uçlarının Hellenistik Devir'de (M.Ö. 2. yüzyıl tabakaları) kullanıldığını ve kullanım sürecinin Erken Roma Dönemi'ni de kapsadığı söylenebilir. Benzerleri M.Ö. 5. yüzyıldan itibaren Ege Adaları'nda ve Yunanistan'daki kazılarda da bulunmuş olan çift kanatlı ok uçları çeşitli kazılarda buluntu tabakaları ile çoğunlukla M.Ö. 4. yüzyıla (Davidson 1952: 199, Katalog 1512 Katalog 1514; Furtwängler 1966: 177vd. Levha 64, Katalog 1094; Petrie 1917: 33-36, Levha 42, 195-210; Perachora I: 181, Levha 82, 20; Richter 1915: 407, Tip IV) tarihlendirilmiştir. Robinson, Olynthos'ta bulunan örnekleri buluntu yeri ve içeriği ile M.Ö. 379 ile M.Ö. 348 savaş zamanlarına tarihlemekle beraber (Robinson 1941: 387- (Tip D 1), bu tipin öncüllerinin Miken Medeniyetinden itibaren var olduğunu, Hellenistik Devir'de de kullanıldığı hatta Roma Devri'nde de var olduğunu söylemektedir.

Heraion Teikhos'ta bulunmuş olan **“üç kanatlı, gövdesi daire kesitli, derin ya da sığ kovanlı ince-uzun”** ok uçlarının bulunduğu kültür katlarındaki diğer küçük buluntular, çok sayıda astarlı ve yalın pişmiş toprak kaplar, iyi tarihlendirilebilen **“Kerç Vazosu”** parçası (Koçel-Erdem 2008a, 202-307) , **“Kırmızı Figürlü”** parçası (Koçel-Erdem 2007b, 155-163: (Koçel-Erdem 2006: 46-52) kap parçaları ve M.Ö. 4. yüzyıla tarihlendirilmiş sikkelerdir (Yağız *baskıda*). Heraion Teikhos'ta bulunan gövdesi **“ince-uzun”** olan ok uçlarının tümü keskin ve dar kanatlıdır. Bazı ok uçlarının kanat uçları mahmuzlu (Katalog 10), bazı örneklerde kanatlar yaklaşık olarak gövdeye dik açıyla eklenmiş ve dik açıyla sonlandırılmış (Katalog 8, 9) durumdadır. Ancak detay farklılıklarına rağmen tüm örnekler ağırlıklı olarak M.Ö. 4. yüzyıla ait küçük buluntularla birlikte ele geçmiştir. Bu bağlamda Hera/Kybele Kutsal Alanı/Tapınak'ın ana mekânının kuzeydoğusundaki sondajda bulunan ve M.Ö. 6.-4. yüzyıllara tarihlenen küçük buluntularla birlikte ele geçen Katalog 9 dışındaki örneklerin (Katalog 8, 10, 11) bulunduğu yerlerin, bozulmamış kültür katları olduğu anlaşılmıştır. Katalog 8, Hellenistik Devir'de kullanıldığı anlaşılan, bir avluya açılan dört atölyelerden birinin içinde, ancak bir önceki kültür katı içinde **“Klasik Devir”** buluntularıyla birlikte bulunmuştur. Katalog 10, Akropolis'i çevreleyen Kale'nin Kuzey Kapısı'nın batı kulesinin hizasında, surun iç tarafında, M.Ö. 4. yüzyıla tarihlenen **“Kırmızı Figürlü”** kap parçaları ve yine aynı yüzyıla tarihlenen bir figürin ile birlikte, Klasik Devir kültür katında, Katalog 11 ise, Akropol'ü çevreleyen Kale'nin Kuzey Kapısı'nın doğu kulesinin üstünde Geç Klasik/ Erken Hellenistik Devir amphora dipleri ve M.Ö. 4 yüzyıla tarihlenen **“Kırmızı/Siyah Parlak Astarlı”** kap parçaları bulunmuştur. Ayrıca Akropol'ü çevreleyen Kale'nin Kuzey Kapısı'nın doğu kulesinin önünde üç parça halinde bulunmuş olan, çok korozyonlu olup, iyice yıpranmış olduğundan Katalog kapsamına alınmayan üç kanatlı ince ve uzun ok ucu da, Klasik Devir'e tarihlenen bir dokuma tezgâhı ağırlığı, **“Siyah Parlak Astarlı”** kap parçaları ve köstebeklerin

taşıması olması muhtemel Hellenistik Devir için karakteristik olan bir adet “Beyaz Astarlı Lagynos” parçası ve ile birlikte bulunmuştur. Benzerleri Korinthos’ta, Perakhora’da, Olynthos’ta ve Kıbrıs’ta bulunan üç kanatlı **“ince-uzun”** ok uçları, buluntu katmanlarıyla M.Ö. 5/4. yüzyıllara (Davidson 1952: 200, Katalog 1516; Perakhora I: 181, Levha 82, 15, 16.; Petrie 1917: 33-36 Levha 41; 223, 225; Robinson 1941: 405-, Katalog 2124, Katalog 2127, Katalog 2130) tarihlenmektedir. Olynthos’ta bulunmuş olan kanatları uzun, keskin ve Heraion Teikhos örneklerinden daha geniş örnekler ise *II. Filippos* zamanına (Robinson 1941: 293 f. Katalog 1907, 17 Katalog 1908, Katalog 1909, Katalog 1911, Katalog 1912) tarihlenmekte olup, bu tipin zamanla şekil değiştirmiş olduğunu göstermektedir.

Heraion Teikhos’ta **“üç kanatlı, gövdesi daire kesitli, sığ kovanlı, basık-kısa,”** dört adet ok ucu bulunmuştur. İki son derece okside olmuş ve harap halde olduklarından kataloğa alınmamıştır. Söz konusu ok uçlarından üçü ağırlıklı olarak M.Ö. 4. yüzyıla ait biri ise, Geç Hellenistik/Erken Roma yapısında, aynı döneme ait küçük buluntularla birlikte bulunmuştur. Katalog 12 Akropolis’i çevreleyen Kale’nin Kuzey Kapısı’nın batı kulesinin hizasında, surun iç tarafında çok sayıda, M.Ö. 4. yüzyılın ilk yarısına tarihlendirilen *“Fat Boys Grubu Ressamları vd. Kırmızı Figürlü”* kap parçası ile birlikte bulunmuştur. Kataloğa alınmamış olan ok uçlarından Hera/Kybele Kutsal Alanı/Tapınak’ta bulunmuş olanı yine *“Fat Boys Grubu Ressamları vd. Kırmızı Figürlü”* kap parçası, Klasik Devir Kybele figürünü ile Hellenistik Devir’e ait *“Megara Kasesi”* parçası ve dokuma tezgahı ağırlığı ile birlikte bulunmuştur. Akropolis’i çevreleyen Kale’nin Kuzey Kapısı’nın doğu kulesinin önünde bulunmuş olan diğeri ise, Klasik Devir yalın ve astarlı pişmiş toprak kap parçaları, çok sayıda *“Kırmızı Figürlü”* pişmiş toprak kap parçaları ve Hellenistik Devir için karakteristik olan *“Megara Kasesi”* parçaları ile birlikte bulunmuştur. M.Ö. 1. yüzyılın ortası - M.S. 1. yüzyıllarda aktif olan Kült ve Tedavi Merkezi’nin birinci avlusunun kuzeydoğu köşesinde bulunmuş olan Katalog 13, tamamen yapıya ait küçük buluntular ile birlikte bulunmuştur. Üç kanatlı, gövdesi daire kesitli, **“basık-kısa”** ok uçlarının benzerleri Klasik Devir’e tarihlendirilmektedir. Olynthos’ta bulunanlar ise, buluntu yerleriyle tam olarak M.Ö. 348 deki tahribat zamanına tarihlendirilmektedir. Ancak Robinson’a göre Yunanistan ve Balkanlar’da M.Ö. 5 yüzyılın sonundan itibaren bilinmekte olup, (Davidson 1952: 200, 1520; Robinson 1941: 405-, Tip G III 2104, 2108) Trakya ve Makedonya’da bir süre daha kullanılmıştır.

“Üç kanatlı, gövdesi daire kesitli, basık, kısa ve saplamalı” ok ucu Katalog 14, M.Ö. 4. yüzyıla tarihlenen bir *“Siyah Parlak Astarlı Cup-Skyphos”* un içinde, *“Akropolis’i çevreleyen Kale’nin Kuzey Kapısı’nın doğu kulesinin kuzeydoğusunda, kalıntıları dağınık olarak ele geçmiş Hellenistik Devir’e tarihlenen iki tümülüs mezarın yakınında bulunmuştur. Kırmızı Figürlü”* skyphos kulbu, Geç Klasik/Erken Hellenistik Amphora dipleri ve iki tümülüs mezarın mezar hediyeleri olan çift kulplu yalın kaseciklerle birlikte bulunmuştur. Dura-Europos’taki demirden benzerleri (James 2006: 678-691, Katalog 678-691) buluntu içeriğiyle tarihlenememiştir.

Çeşitli kazı alanlarında şekil ve boyut bakımından benzerleri bulunmuş olan üç kanatlı ve kovanlı tunç ok uçlarının, **“ince-uzun”** olanlarının da, **“kısa-basık”** olanlarının da Heraion Teikhos’ta M.Ö. 4. yüzyılda kullanılmış olduğu anlaşılmaktadır.

3.2. Demir Ok Uçları

“Gövdesi kare kesitli ve saplamalı” ok uçlarından Katalog 15 Hera/Kybele Kutsal Alanı/Tapınak’ın kuzeydoğusunda, yüzeyde bulunmuştur. Akropolis’den toprak çekildiği için üstteki kültür katlarının bir kısmı yok olmuştur. Ok ucunun bulunduğu alandaki yüzey buluntuları ise, en geç Erken Roma dönemine tarihlenmektedir. Katalog 18, Hera/Kybele

Kutsal Alanı/Tapınak'ın kuzeybatı duvarının yakınında, M.Ö. 2. yüzyıl kültür katında, Hellenistik Devir için karakteristik küçük buluntular ile birlikte bulunmuştur. Katalog 16 ve Katalog 17 Akropol'ü çevreleyen Kale'nin Kuzey Kapısı'nın doğu kulesinin güneyinde, güneye doğru devam eden surun batısında Hellenistik ve Erken Roma Devri'ne ait "Yalın" ve "Astarlı" kap parçalarıyla birlikte bulunmuştur. Bu bağlamda Heraion Teikhos'ta bulunan gövdesi kare kesitli ve saplamalı ok uçları, M.Ö. 2. yüzyıl ile M.S. 1 yüzyıllar arasına tarihlenmektedir. Dura Europos'taki benzerleri buluntu içerikleriyle tarihlenememiştir (James 2004: 219vd., Fig. 130, Katalog 783, Katalog 792). "Kıbrıs Tipi" olarak bilinen bu tipin benzerleri Olynthos'ta ve Lindos'ta bulunmuştur. Robinson'a göre Olynthos'takiler M.Ö. 348 den (Robinson 1941: 392, Levha 134, Tip E, Katalog 1003) kalmazdır.

Heraion Teikhos'ta "**İki kanatlı, gövdesi yassı baklava biçiminde kesitli, mahmuzlu ve saplamalı**" ok uçlarına tek örnek olan Katalog 19'nin saplaması zamanımıza gelmemiştir. Akropolis'i çevreleyen Kale'nin Kuzey Kapısı'nın doğu kulesine yakın, kapı çıkışında Geç Hellenistik/Erken Roma yalın kap parçaları ile birlikte bulunmuştur. Gaitzsch, Pergamon'da bulunmuş olan benzerlerini (Gaitzsch 2005: 140-, Resim 27 F) Hellenistik Devir'de kullanılan ancak Roma Devri'nde de kullanılmaya devam eden bir tip olarak kabul etmiştir. Korinthos'te bulunan benzeri ise, Davidson tarafından M.S. 7 yüzyıldaki Barbar saldırısı zamanına (Davidson 1952: 199, Katalog 1555) tarihlenmektedir.

"**Üç Kanatlı (?) ve Saplamalı Ok Ucu**" Katalog 20, Akropol'ü çevreleyen Kale'nin, Kuzey Kapısı'nın doğu kulesinin güneyinde, Hellenistik Mezarlığın oluşumu sırasında ya da hemen sonra yapılmış olan, güneye giden surun güneydoğusunda, çok sayıda Hellenistik Devir için karakteristik olan kap parçaları ve az sayıda Erken Roma Devri'ne tarihlenen pişmiş toprak kap parçasıyla birlikte bulunmuştur. Üç kanatlı, saplamalı demir ok uçları Dura Europos'ta da çok sayıda bulunmuş, ancak buluntu içerikleri ile tarihlendirilememiştir (James 2004: 205vd., Figür 123, Katalog 700, Katalog 705, Katalog 716). Gaitzsch, Pergamon'daki benzerlerinden buluntu içeriği ile tarihlenemeyen bir örneğin benzerlerinin Roma Cumhuriyet Devri'den-Geç Antik Devir'e kadar geniş bir zaman dilimine tarihlendiğini (Gaitzsch 2005: 140-, Resim 27Jb), buluntu yeri nedeniyle M.S. 3. ve 4. yüzyıllara ait olması söz konusu olan bir başka örneğin (Gaitzsch 2005:137vd., Levha 40 Po) benzerlerinin ise, Geç Antik Devirde de var olduğunu belirtmektedir.

Değerlendirme/Sonuç

Heraion Teikhos'ta bulunmuş olan ok uçları, yukarıda belirtildiği gibi, buluntu katmanlarındaki diğer küçük buluntuların ışığı altında tarihlendirilebilmekte ve tunçtan yapılmış olan iki kanatlı ve üç kanatlı ok uçlarının farklı yüzyıllarda kullanılmış olduğu tespit edilmiştir. Demir ok uçlarının ise, diğer kazı alanlarında buluntu içerikleriyle tam tarihlenemediği, genellikle Orta Çağ'a ait olduklarının sanılmasına karşın, Antik Devir'de var olduğunu anlaşılmaktadır.

Heraion Teikhos'ta bulunmuş olan çift kanatlı tunç ok uçlarının Katalog 1- Katalog 6 ile neredeyse birebir benzerlik gösteren Olympia Zeus tapınağında bulunmuş ok ucunun birkaç yüzyıl önce yapılmış olmasına karşın (Furtwängler 1966: 177-178, Levha 64, Katalog 1094), Katalog 1 – Katalog 7 genel olarak Hellenistik Devir buluntularıyla birlikte ele geçmişlerdir. Hera/Kybele Kutsal Alanı/Tapınak'ta bulunmuş olan Katalog 1, 5, 7, Tapınak'ın *II. Mostis*'e ait yapı adak sikkeleriyle tarihlenmiş olmasından dolayı M.Ö. II. yüzyıla tarihlenmesi söz konudur. Ancak buluntu içerikleri, bu gruptaki ok uçlarının kullanım sürecinin Erken Roma Dönemini de kapsayabileceği yönündedir. Bu nedenle, çift kanatlı, gövdesi baklava biçiminde

kesitli, kanatları mahmuzlu ve saplamalı tunç ok uçlarının uzun bir kullanım süreci olduğu anlaşılmaktadır.

Üç kanatlı ve kovanlı tunç ok uçlarının bir kısmı (Katalog 10, Katalog 11, Katalog 12, Katalog 14) Heraion Teikhos'ta Kale'nin Kapısı ve civarında bulunduğu ve buluntu tabakasındaki diğer küçük buluntular da, bu tarihlendirilmeyi desteklediği için Trak Kralı *Kersobleptes* ile *II. Filip*'in M.Ö. 4. yüzyılın ortasındaki savaşı ile ilişkilendirilebilir. Üç kanatlı ve kovanlı tunç ok uçlarının biçim olarak aynı ya da çok yakın olan, farklı kazı alanlarında bulunmuş benzerleri Klasik Devir'den, Hellenistik Devir'e kadar tarihlenir. Bu bağlamda üç kanatlı ve kovanlı ok uçlarının da uzun bir kullanım süreci olduğu söylenebilir. Birçok kazıda buluntu içeriği ile tarihlendirilemeyen ya da tunç ok uçlarına göre çok daha fazla korozyonu olup, kaba bir görünüş almış olduğundan, Geç Antik Devir/Orta Çağ buluntusu olabileceği düşünülen demir ok uçlarını tarihlemek çok daha zordur. Heraion Teikhos'ta bulunan demir ok uçlarının buluntu içerikleriyle Hellenistik Devir-Erken Roma Dönemi'ne tarihlenmekte, ancak kare kesitli saplamalı olan ok uçlarının benzerleri, Hellenistik Devir-Orta Çağ buluntusu olarak farklı zaman dilimlerine yerleştirilmektedir. Bu nedenle, tunç ve demirde yapılmış ok uçlarının buluntu içeriği bilinmeden tek başına tarihlendirilmesinin doğru olmayacağı görülmektedir.

Kazı çalışmalarında ele geçmiş olan ok uçlarının buluntu yerleri ve içerikleri Heraion Teikhos'ta bulunmuş olan ok uçlarının bir kısmının savunma amaçlı kullanıldığının göstermektedir. Kale Kapısı civarında, mızrak uçlarıyla birlikte bulunmuş olan üç kanatlı tunç ok uçlarının, yukarıda belirtilmiş olan M.Ö. 4. yüzyıldaki savaştan kalma olması muhtemeldir. Çift kanatlı tunç ok uçlarının bir kısmının tapınak ve civarında bulunması ise, ok uçlarının da diğer silahlar gibi adak hediyesi olarak kullanılmış olabileceğini düşündürmektedir. Kazı çalışmalarında tapınağın güney cephesinde kalkanların asıldığı tespit edilmiştir. Tapınağın içinde de, kama ve mızrak bulunmuştur.

Heraion Teikhos'un bir Trak yerleşimi olmasına, Trakların da maden işleme konusunda çok başarılı oldukları bilinmesine karşın, kazı çalışmalarında bulunan ok uçlarının Hellen ok uçlarından farklı olmadığı, Dimitrov'un Traklar'ın üretimi olduğunu ve para olarak da kullanıldığını söylediği (Dimitrov 1991) ok ucu tipinin yerleşimde bulunmadığı da saptanmıştır. Ancak özellikle biçim olarak da, boyut olarak da birbirine çok yakın olan çift kanatlı, tunç ok uçlarının takas malzemesi olarak kullanılmış olması muhtemeldir.

Kaynaklar

- Atik, 2016: Atik, N., "Tekirdağ'da Traklar ve Antik Heraion Teikhos Kenti", *Arkeoloji ve Sanat* 152, Mayıs-Ağustos 2016, 75-87.
- Atik, 2017: Atik, N., "Trak Mezarları", *Magma*, Şubat, 14-15.
- Bishop 1985: Bishop, M. C. *The Production and Distribution of Roman Military Equipment*, BAR International Series 275, 1985.
- Davidson 1952: Davidson, G. R. *Corinth XII The minor objects*, American school of classical studies at Athens, Princeton New Jersey, 1952.
- Dimitrov 1991: Dimitrov, K., "Some new evidence and reflexions on the origin of arrowhead money in Thrace", *Quatrième Symposium International, Thracia Pontica*, Sozopol, 6-12 Ekim 1988, Sofya, 1991, 205-208.
- Furtwängler 1906: Furtwängler, A., *Aegina*, Münih, 1906.

- Furtwängler 1906: Furtwängler, A., *Die Bronzen und die übrigen kleineren Funde aus Olympia*, Amsterdam, 1906.
- Gaitzsch 2005: Gaitzsch, W., *Eisenfunde aus Pergamon. Geräte. Werkzeuge und Waffen*, Berlin, 2005.
- James 2004: James, S., *Excavations at Dura Europos, 1928-1937 Final Report VII, The Arm and Armour and the other Military Equipment*, Londra, 2004
- Koçel Erdem 2006: Koçel Erdem, Z. “Tekirdağ Karaevlialtı (Heraion Teichos) Antik Kenti İthal Çanak Çömlekleri”, *I. Keşan Uluslararası Sempozyumu*, 15-16 Mayıs 2003, Keşan Sempozyumu Bildiri Tam Metinleri, Keşan, 2006, 46-52.
- Koçel Erdem 2007a: Koçel Erdem, Z., “MÖ 4. yüzyıl Kerch Vazoları Üretimleri”, *SERES 2007, IV Uluslararası Katılımlı Seramik, Cam, Emaye, Sır ve Boya Semineri, Eskişehir Seramik Sempozyumu Bildiriler Kitabı I*, 26-28 Kasım 2007, 292-307.
- Koçel Erdem 2007b: Koçel Erdem, Z., “The Red Figure Vases From Tekirdağ Karaevlialtı (Heraion Teichos)”, *10th International Congress of Thracology, the 10th International Congress of Thracology, Thrace in Graeco-Roman World*, Atina, 2007, 155-163.
- Payne 1940: Payne, H., *Perachora I*, Oxford, 1940.
- Petrie 1917: Petrie, W. M. F., *Tools and Weapons*, Londra, 1917.
- Richter 1915: Richter, G. M. A., *Greek Etruscan and Roman Bronzes*, New York, 1915.
- Robinson 1941: Robinson, D. M., *Excavations at Olynthus. X. Metal and Minor Miscellaneous Finds*, Oxford, 1941.
- Yağız 2007: Yağız, M. O., “Anses d’Amphores Timbrées Trouvées à Tekirdağ - Karaevlialtı (Ancien Héraion Teichos)”, *Proceedings of the 10th International Congress of Thracology*, Komotini –Alexandroupolis, 18-23 Ekim 2005, Atina, 2007, 698-704.
- Yağız 2009a: Yağız, M. O., “Les Monnaies du Roi Thrace Mostis”, *Fourth Forum on Calligraphy, Writings, Inscriptions and Coins in the World*, International 16-18 Mart 2009, İskenderiye, 2009, 65-70.
- Yağız 2009b: Yağız, M. O., “Heraion Teikhos Damgalı Amphora Kulpları”, *AST 26*, Ankara, 2009, 457-472.
- Yağız 2016a: Yağız, M. O., “Coin Circulation in the Rhaidestos Region during the Classical, Hellenistic and Roman Periods”, *Rhaidestos-Thessaloniki, Antiquities in a Refugee Journey*, Selanik, 2016, 228-241.
- Yağız 2016b: Yağız, M. O., “Tekirdağ Arkeoloji Müzesi Sikke Koleksiyonunda yer alan Doğu Thrak Krallarına ait Sikkeler”, *Kaunos/Kbid Toplantıları*, 3, *Anadolu Nüsmatik Araştırmaları Çalıştayı*, Anadolu, Ek Dizi I. 3, Ed. Z. Ç. Öğün, Ankara, 2016, 61-74.
- Yağız baskıda: Yağız, M. O., “Les Monnaies d’Héraion Teichos avec l’Inscription HPAI”, *Eleventh International Congress of Thracology*, İstanbul, 8-12 Kasım 2010, baskıda.

MASROP E-Dergi'nin 2017 Ciltlerindeki Ok Ucu Çalıştayı Makaleleri

MASROP E-Dergi Cilt 7

- “Ok Uçları Çalıştayı Sözlü ve Poster Bildiri Özetleri (MASROP E-Dergi’de Yayımlanmayan)”,
MASROP E-Dergi Cilt 7 Sayı 8, (2013) 2017
Oral and Poster Presentations Abstracts of Arrowheads Workshop (No Published in MASROP E-Dergi) 7-9
- Yağuzluk, H.,
“Batı Anadolu’da Ok Ucu Bulunan M.Ö. 1. Bin Merkezleri”,
MASROP E-Dergi Cilt 7 Sayı 8, (2013) 2017
Centres in West Anatolia where Arrowheads are unearthed from 1st Millennium B.C. 10-12
- Köseoğlu, F. N.,
“Hellen Dünyasında Ok, Yay ve Okçuluk”,
MASROP E-Dergi Cilt 7 Sayı 8, (2013) 2017
Arrow, Bow and Archery in Hellenic World 13-26
- Baysal, A.,
“Kafamda ‘’UC’’uk Bir Fikir Var: Arkeolojide Teknolojik Açıdan Yaratıcılık”,
MASROP E-Dergi Cilt 7 Sayı 9, (2013) 2017
There’s a ‘pointed’ idea in my head: inventiveness in archaeology from a technological perspective 27-41
- Baykan, C.,
“Kovanlı Ok Uçlarının Koruma ve Onarımında Organik Malzeme Tespiti”,
MASROP E-Dergi Cilt 7 Sayı 9, (2013) 2017
Organic Material Detection at the Conservation of Socketed Arrowheads 42-50

MASROP E-Dergi Cilt 8

- Dardeniz, G.,
“M.Ö. II. ve I. Bin Ok Uçlarında Arkeometrik Bulgular”,
MASROP E-Dergi Cilt 8 Sayı 10, (2014) 2017
Archaeometric Findings at Arrowheads of the Second and First Millennium B.C. 7-17
- Güder, Ü.,
“Orta Çağ Demir Temren Örneklerinin Sertlik Değerleri ve Sertleştirme Yöntemleri”,
MASROP E-Dergi Cilt 8 Sayı 10, (2014) 2017
Hardness Values and Hardening Techniques of Medieval Arrowheads 18-25
- Aslaner, O. D.,
“Yukarı Dicle Çanak Çömleksiz Neolitik Dönem Fırlatma Uçlarının Deneysel Çalışması”,
MASROP E-Dergi Cilt 8 Sayı 11, (2014) 2017
An Experimental Study on Pre-Pottery Projectile Points in Upper Tigris Basin 26-45
- Özdemir, M. A. - Işıklı M.,
“Van Ayanis Kalesinden Ele Geçen Ok Uçları Üzerine Genel Bir Değerlendirme”,
MASROP E-Dergi Cilt 8 Sayı 11, (2014) 2017
A General Evaluation On The Arrow-Heads Discovered At Ayanis Castle in Van 46-62

MASROP E-Dergi Cilt 9

- Yalçıklı, D.,
“Demir Çağı’nda Batı Anadolu’dan Tunç Ok Uçları: Üretim Tekniklerindeki Değişim”,
MASROP E-Dergi Cilt 9 Sayı 12, (2015) 2017
Bronze Arrowheads from Western Anatolia in The Iron Age: Changes in Their Production Technique 7-17
- Baykan, D.,
“Nif Dağı Kazısı Karamattepe ve Ballicaoluk’ta Bulunan Ok Uçları”
MASROP E-Dergi Cilt 9 Sayı 12, (2015) 2017
Arrowheads Found at Nif Mountain Karamattepe and Ballicaoluk Excavations 18-40
- Zunal, O.,
“Klaros’ta Bulunan Ok Uçları”,
MASROP E-Dergi Cilt 9 Sayı 13, (2015) 2017
Arrowheads from Klaros 41-53
- Arslan, B. - Aybek, S. - Durak, E.,
“Metropolis’te Bulunan Ok Uçları”,
MASROP E-Dergi Cilt 9 Sayı 13, (2015) 2017
Arrowheads From Metropolis 54-73

MASROP E-Dergi Cilt 10

- Baykan, D.,
“Alliano’da Bulunan Ok Uçları”,
MASROP E-Dergi Cilt 10 Sayı 14, (2016) 2017
Arrowheads Uncovered at Alliano 7-21
- Türktüzün, M. - Oransay, A. - Ünan, S.
“Kütahya Müzesi Müdürlüğü Kurtarma Kazılarında Ele Geçen Ok Uçları”,
MASROP E-Dergi Cilt 10 Sayı 14, (2016) 2017
Arrowheads Uncovered at Kütahya Museums Excavations 22-34
- Yavaş, A.,
“Samsat Höyük Ortaçağ Temrenleri Konusunda İlk Tespitler”,
MASROP E-Dergi Cilt 10 Sayı 15, (2016) 2017
First Detections of Medieval Arrowheads from Samsat Mound 35-53
- Baykan, D.,
“Nif Dağı Başpınar Kazılarında Ele Geçen Ok Uçları”,
MASROP E-Dergi Cilt 10 Sayı 15, (2016) 2017
Arrowheads Found at Nif Mountain Başpınar Excavations 54-62

MASROP E-Dergi Cilt 11

- Aygör, E.,
“Konya Gevale Kalesi Kazılarında Bulunan Ok Uçlarının Değerlendirilmesi”,
MASROP E-Dergi Cilt 11 Sayı 16, 2017
Evaluation of Arrowheads Uncovered in Konya Gevale Castle Excavations 7-24
- Oktay Çerezci, J. Ö.,
“Göktürk Devri Ok Uçları”,
MASROP E-Dergi Cilt 11 Sayı 16, 2017
Arrowheads of Gokturk Period 25-44

- Novrozlu, A.,
“Kafkasya’da Bulunmuş Bronz Çağı Ok Uçları ve Yakın Doğu’daki Paralelleri”,
MASROP E-Dergi Cilt 11 Sayı 16, 2017
Caucasian Arrowheads and Their Near Eastern Parallels in the Bronze Age 45-56
- Atik, N.
“Heraion Teikhos Kazılarında Bulunan Ok Uçları”,
MASROP E-Dergi Cilt 11 Sayı 16, 2017
Arrowheads Found During Excavations in Heraion Teikhos 57-76

MASROP E-Dergi

Mimarlar Arkeologlar Sanat Tarihçileri Restoratörler Ortak Platformu E-Dergisi

Cilt 7-11 2017 Hakemleri

Prof. Dr. Nuran Şahin (*Ege Ü. emekli*)

Prof. Dr. Elif Tül Tulunay (*İstanbul Ü. emekli*)

Doç. Dr. Daniş Baykan (*Trakya Ü.*)

Doç. Dr. Sedef Çokay Kepçe (*İstanbul Ü.*)

Doç. Dr. Lale Doğer (*Ege Ü.*)

Doç. Dr. Necmi Karul (*İstanbul Ü.*)

Doç. Dr. Ahmet Yaraş (*Trakya Ü.*)

Doç. Dr. Gülgün Yılmaz (*Trakya Ü.*)

Dr. Çiler Altınbilek Algül (*İstanbul Ü.*)

Dr. Emma Louise Baysal (*Trakya Ü.*)

Dr. Fatma Banu Çakan (*İstanbul Ü.*)

Dr. Cevdet Merih Erek (*Gazi Ü.*)

Dr. Kenan Eren (*Mimar Sinan Güzel Sanatlar Ü.*)

Dr. Melda Ermiş (*İstanbul Ü.*)

Dr. İlkan Hasdağlı (*Trakya Ü.*)

Dr. Murat Özgen (*Mimar Sinan Güzel Sanatlar Ü.*)

Dr. Aşkim Özdizbay (*İstanbul Ü.*)

Dr. Müjde Peker (*İstanbul Ü.*)

Dr. Hasan Peker (*İstanbul Ü.*)

Dr. Işık Şahin (*Trakya Ü.*)

Dr. Fuat Yılmaz (*Trakya Ü.*)

Dr. Aslıhan Yurtsever Beyazıt (*İstanbul Ü.*)

Dr. Melike Zeren Hasdağlı (*Uşak Ü.*)

Öğr. Gör. Ceren Baykan (*Trakya Ü.*)